

บทที่ 4

ประวัติความเป็นมาและหลักการของ APEC

ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ได้เริ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 มีการเสนอการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีในแปซิฟิก (Pacific Free Trade Area: PAFFTA) ระหว่างประเทศในภูมิภาค 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาในปี ค.ศ. 1968 ได้มีการก่อตั้ง Pacific Basin Economic Council (PBEC) เพื่อเป็นตัวแทนนักธุรกิจ และส่งเสริมความร่วมมือของเอเชีย-แปซิฟิก ในวงจรรอุตสาหกรรมและขยายการค้าการลงทุนในภูมิภาค และช่วงต้นทศวรรษ 1980 มีการจัดตั้ง Pacific Economic Cooperation Conference (PECC)¹ และองค์การเพื่อการค้าและการพัฒนาแปซิฟิก (Organization for Pacific Trade and Development: OPTAD) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ได้มีความพยายามก่อตั้งความร่วมมือต่างๆ มากมาย ในที่สุด ความร่วมมือกันทางการค้าและเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ก็ได้ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรก โดย Bob Hawke นายกรัฐมนตรีของออสเตรเลีย ที่กรุงไซด ประเทศเกาหลีใต้ เมื่อเดือนมกราคม 1989

ความร่วมมือกันทางการค้าและเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC) มีลักษณะความร่วมมือที่สำคัญคือ เพื่อสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ร่วมมือกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสำรวจผลประโยชน์และนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างกัน และได้จัดการประชุมครั้งแรกที่เมืองแคนเบอร์รา ออสเตรเลีย ในเดือนพฤศจิกายน ปีค.ศ. 1989 โดยมีผู้แทนจาก 12 เศรษฐกิจสมาชิก (Member Economies) เข้าร่วมประชุม คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสมาชิกอาเซียนอีก 6 ประเทศ (คือ ประเทศไทย บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์) ต่อมาในการประชุมครั้งที่ 3 ที่จัดขึ้นในกรุงไซด ได้รับสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก คือ จีน ฮ่องกง และได้หวัน และในการประชุมครั้งที่ 4 ที่ซีแอตเติล สหรัฐอเมริกา มีมติรับเม็กซิโกและปาปัวนิวกินีเข้าร่วมเป็นสมาชิก และล่าสุดในการประชุมที่โบกอร์ อินโดนีเซีย มีสมาชิกเพิ่มอีก 1 ประเทศ คือ ซิลี อย่างไรก็ตาม APEC ก็เปิดกว้างสำหรับเศรษฐกิจใดๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความเกี่ยวพันทาง

¹ Masao Susaki, "Australia and the Asia-Pacific Region," *Tokyo Financial Review* 17, No.11 (1992) : 1.

เศรษฐกิจ การยอมรับในหลักการและวัตถุประสงค์ของ APEC โดยการรับรองด้วยฉันทามติของสมาชิกเดิม

จากประเทศสมาชิกที่กล่าวมา จะเห็นความแตกต่างขั้นพื้นฐานที่สำคัญ คือ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ระดับรายได้การครองชีพ ตลอดจนบทบาทและฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค จึงอาจทำให้ประเทศต่างๆ เกิดความไม่มั่นใจในผลประโยชน์ของตน แต่อีกนัยหนึ่งก็พบว่า APEC เป็นภูมิภาคที่ประกอบด้วยประเทศและกลุ่มประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง มีการค้าระหว่างประเทศจำนวนมากและที่สำคัญคือ มีความสัมพันธ์และการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจะระหว่างกันด้วย ดังเห็นได้จาก ภายในกลุ่ม ASIAN NICS มีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจะระหว่างกันมากขึ้น² โดยมีการแบ่งชั้นตอนความชำนาญและความได้เปรียบในการผลิตสินค้าต่างๆ ระหว่างกัน (Horizontal Specialization) เช่น ไต้หวันเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่เกาหลีใต้เป็นผู้ประกอบ ดังนั้นเกาหลีใต้จึงนำเข้าชิ้นส่วนอุปกรณ์ด้านนี้จากไต้หวัน มูลค่าการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่าจ้างแรงงานภายในกลุ่มนี้สูงขึ้น และกลายเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ประเทศในกลุ่มนี้ต้องย้ายฐานการผลิตมายังประเทศในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น ส่วนในประเทศญี่ปุ่น ในช่วงปี ค.ศ. 1980-1987 ญี่ปุ่นสูญเสียการแข่งขันทางอุตสาหกรรมกับกลุ่มประเทศนี้โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน เช่น เหล็กและเหล็กกล้า เครื่องจักรกล และนาฬิกา การไหลเวียนทางการค้ากับกลุ่มประเทศนี้ก็สูงขึ้นอย่างมาก ส่วนการลงทุนในอุตสาหกรรมโดยตรงของญี่ปุ่นในเอเชียก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เหตุผลหนึ่งเนื่องจากใน ค.ศ. 1985 อุตสาหกรรมการผลิตของญี่ปุ่นต้องประสบกับการที่เงินเยนสูงขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตของญี่ปุ่นต้องย้ายการผลิตไปยังประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่า เช่น กลุ่ม ASIAN NICS และกลุ่ม ASEAN ยังผลให้ประเทศในภูมิภาคนี้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง โดยประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ลงทุนหลักในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหลายประเทศและเป็นผู้ให้เงินช่วยเหลือรายใหญ่แก่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียด้วย นอกจากนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการขาดดุลการค้าอย่างมากกับกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ฐานะทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันจึงขึ้นกับความเข้มแข็งของกลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก ดังนั้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจึงเป็นการลดความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกในด้านความไม่สมดุลทางการค้าและการเงินได้อีกด้วย

² จลาจันทร์ พันธุ์รักดี, "ความร่วมมือครั้งใหม่ทางการค้าและเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก," เอเชียปริทัศน์ 11, ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2533) : 9-32.

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งในที่นี้จะรวมถึงตั้งแต่ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย รวมไปถึง ASEAN และจีน มีการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขึ้นอย่างรวดเร็วในระบบเศรษฐกิจการค้าโลก โดยมีการเปลี่ยนแปลงให้การค้าของภูมิภาคเป็นไปได้โดยเสรียิ่งขึ้น (Trade Liberalisation) จะเห็นได้จากการรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เช่น กลุ่ม ASEAN ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือ AFTA ขึ้น และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการค้าเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต เช่น ปัจจัยทุนหรือการลงทุนระหว่างประเทศ ช่วยส่งเสริมให้มีเงินลงทุนไหลเข้ามาในภูมิภาคได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น เขตเศรษฐกิจระหว่างประเทศในจีนใต้ บริเวณแถบใต้หวัน ยองกง และมณฑลทางตอนใต้ของจีน เป็นต้น ซึ่งเป็นการรวมตัวที่เป็นไปตามการผลักดันของตลาดการค้าและการลงทุน นอกจากนี้ยังมีความพยายามจัดตั้งกลุ่ม East Asian Economic Caucus (EAEC) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและโอกาสทางการค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

จากการที่ประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หลายประเทศมีความสัมพันธ์และพึ่งพากัน ทั้งทางการค้าและการลงทุน รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกันมากขึ้น จึงสามารถรวมตัวกันและเกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิกหรือ APEC ขึ้น โดยเป็นรูปแบบใหม่ของการรวมกลุ่มภูมิภาคที่จะอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เป็นการรวมกลุ่มทางภูมิภาคแบบเปิด (Open Regionalism) โดยมีลักษณะสำคัญ คือ รักษาระบบไม่กีดกันทางเศรษฐกิจและพยายามหาทางร่วมมือกันเสริมเศรษฐกิจของตนต่อไปโดยเป็นไปตามหลักการที่ยอมรับกันทั่วไป ไม่เน้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบเฉพาะกลุ่มโดยไม่เปิดโอกาสให้ประเทศอื่นๆ เข้ามาได้

จากการประชุมครั้งแรกของ APEC ที่แคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย แล้วก็มีการจัดการประชุมขึ้นทุกๆ ปี โดยการประชุมครั้งที่ 2 จัดที่สิงคโปร์ เพื่อประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองในการจัดตั้ง APEC ร่วมกัน จากนั้น การประชุมครั้งที่ 3 ที่กรุงโซล เกาหลีใต้ ได้ประกาศปฏิญญากรุงโซล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดลักษณะความร่วมมือในกรอบของ APEC ในการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันและพัฒนาระบบการค้าเสรีพหุภาคี เพื่อประโยชน์ของเศรษฐกิจในและนอกภูมิภาค รวมทั้งลดอุปสรรคของการลงทุนระหว่างสมาชิก โดยสอดคล้องกับหลักการของ GATT และไม่ให้ก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจอื่นนอกภูมิภาค จากนั้นได้มีการดำเนินงานตามขอบเขตที่กำหนดไว้ โดยใช้ระดับการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสและการประชุมรัฐมนตรีทุกปี โดยสมาชิก

APEC หมุนเวียนเป็นเจ้าภาพโดยสลับครั้ง โดยต้องจัดประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting : SOM) ประมาณปีละ 3-5 ครั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่อาวุโส ดูแลการทำงานของคณะกรรมการ 3 คณะ คณะอนุกรรมการ 2 คณะ และคณะทำงานซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 10 คณะ ครอบคลุมความร่วมมือต่างๆ ตั้งแต่ เศรษฐกิจ การศึกษา ตลอดจนสิ่งแวดล้อม

การประชุมครั้งที่ 4 ที่กรุงเทพฯ ได้จัดตั้งสำนักเลขาธิการเอเปค ที่สิงคโปร์ และจัดตั้งกรรมการ 2 กลุ่ม คือ กรรมการส่งเสริมการค้าเสรีในภูมิภาค และคณะกรรมการในการดูแลปัญหาและแนวโน้มเศรษฐกิจ นอกจากนี้ได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งกลุ่มเฉพาะกิจอิสระคือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Eminent Persons Group: EPG) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรึกษาหารือ ตลอดจนระบุข้อจำกัด ประเด็นปัญหา ที่จะพิจารณาร่วมกันระหว่างสมาชิกของ APEC

การประชุมครั้งที่ 5 ที่ซีแอตเติล สหรัฐอเมริกา เริ่มมีการเสนอความคิดเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก และร่วมกันผลักดันการเจรจา GATT รอบอุรุกวัย โดยย้ำว่า ภูมิภาคนี้จะเน้นความร่วมมือในภูมิภาคแบบเปิด (Open Regionalism) เพื่อเสริมสร้างระบบการค้าพหุภาคีของ GATT ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยไม่ขัดกับหลักการของ GATT แต่อย่างใด โดยเฉพาะหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) รวมถึงมาตราที่ 24 ของ GATT ซึ่งเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเพื่อสร้างเขตการค้าเสรีหรือสภาพศุลกากร ซึ่ง มาตรา 24 เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกที่ร่วมมือจัดตั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจนี้สามารถดำเนินการได้โดยประเทศสมาชิกจะต้องไม่กีดกันการค้ากับประเทศภายนอกโดยกำหนดอุปสรรคทางการค้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างไม่เท่าเทียมกันเมื่อเปรียบเทียบกับอุปสรรคที่เคยมีมาก่อนหน้านั้น ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ที่ซีแอตเติล ได้ริเริ่มให้มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในระดับผู้นำประเทศครั้งแรก ถึงแม้ว่าผู้นำของมาเลเซียได้ปฏิเสธการเข้าร่วมประชุม และผู้นำจีนไทเปและฮ่องกงเป็นเพียงระดับรัฐมนตรีตามข้อคัดค้านของจีน การจัดประชุมครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จอย่างมากของสหรัฐอเมริกา โดยถือว่าการที่ผู้นำให้ความสำคัญกับการประชุม APEC ทำให้ APEC เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในภูมิภาคที่ผู้นำสามารถหารือได้อย่างเปิดเผยในประเด็นต่างๆ ที่สำคัญ

การประชุมครั้งที่ 6 ที่เมืองโบกอร์ อินโดนีเซีย (เป็นการประชุมผู้นำเศรษฐกิจครั้งที่ 2) ได้มีมติร่วมกันประกาศปฏิญญาโบกอร์ (APEC Economic Leaders' Declaration of Common Resolve หรือ Bogor Declaration of APEC Leaders) ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สำคัญมาก ในการ

ขจัดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน ในประเทศสมาชิก โดยพิจารณาในความหมายของ อุปสรรคทางการค้าทั้งในด้านภาษี โควต้าและรวมไปถึงการปรับต้นทุนการแลกเปลี่ยน (transaction costs) ซึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างมาตรฐานสินค้า กฎหมายทางการค้า กระบวนการทางการบริหาร ตลอดจนการไหลเคลื่อนย้ายหรือพิพาททางเศรษฐกิจการค้า เป็นต้น โดยมีสาระสำคัญของปฏิญญาโบกอร์ โดยสรุป³ คือ

-การประกาศเจตนารมณ์ที่จะให้มีการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้วเปิดเสรีภายในปี ค.ศ. 2010 และให้ประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนาเปิดเสรีภายในปี ค.ศ. 2020

-ให้คำมั่นที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้การเจรจาทางการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย อย่างเต็มที่และไม่ชักช้า

-ตกลงจะเร่งรัดและขยายการปฏิบัติตามผลการเจรจาทางการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยให้มากขึ้นในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

- การเปิดเสรีโดยรวมจะครอบคลุมการค้าสินค้า การค้าบริการและการลงทุน

- ตกลงที่จะขยายและเร่งรัดแผนงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุน (trade and investment facilitation) ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

-ขยายความร่วมมือทางเทคนิคในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนในภูมิภาค

อย่างไรก็ตามบางประเทศสมาชิกมีความเห็นว่า การเปิดเสรีทางการค้าตามปฏิญญาโบกอร์นั้นมีความก้าวหน้ามาก ถึงแม้จะมีระยะเวลาการดำเนินการพอสมควร จึงเกรงว่าบางประเทศจะปฏิบัติไม่ได้ ที่สำคัญคือ การเปิดเสรีแบบนี้เป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ทุกประเทศสมาชิกคงได้รับความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจระดับหนึ่งและการเปิดเสรีน่าจะเพิ่มประโยชน์ทางการค้ามากกว่าสร้างอุปสรรคในประเทศ ดังนั้น บางสมาชิก เช่น มาเลเซียและไทย จึงได้ทำข้อสังเกต (reservations and observations) กำกับพร้อมไปกับประกาศปฏิญญาโบกอร์ด้วย ซึ่งโดยรวมแล้ว ประกาศปฏิญญาโบกอร์ได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์ของ APEC อย่างชัดเจน คือ การเปิดเสรีทางการค้าในภูมิภาคเริ่มในปี ค.ศ. 1997 และได้ใช้กรอบเวลาเป็นเครื่องกำหนดอย่างเป็นรูปธรรมด้วย ประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้วจะต้องพยายามดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี ค.ศ. 2010 และเศรษฐกิจกำลังพัฒนาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ค.ศ. 2020 การอำนวยความสะดวก

³ สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเอเปค มุ่งไปจนสุดแผนปฏิบัติการโอซากา," เอเชียรายปี (2533) : 19-31.

ทางการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ครอบคลุมถึงมาตรฐานสินค้า กฎระเบียบทางการลงทุน เป็นต้น ส่วนความร่วมมือทางเทคนิคและวิชาการ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนตามมาด้วย

การประชุมระดับรัฐมนตรีของเอเปคครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 16-17 พฤศจิกายน 1995 ที่นครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น และการประชุมผู้นำด้านเศรษฐกิจของเอเปคครั้งที่สามในวันที่ 19 พฤศจิกายน 1995 ผู้นำของเอเปคได้รับรองอย่างเป็นทางการต่อแผนปฏิบัติการโอซากา (The Osaka Action Agenda) เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายของปฏิญญาโบกอร์ ที่จะสร้างความสมดุลของการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนและความร่วมมือทางการพัฒนา โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจและวิชาการไปสู่ปี ค.ศ. 2010 และ 2020

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการโอซากา ได้ยึดปฏิญญาโบกอร์ เป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีการค้าและการอำนวยความสะดวก (Liberalization and Facilitation) มากที่สุดรองต่อมา คือ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Cooperation) โดยการเปิดเสรีและการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนของ APEC จะใช้หลักการทั่วไป (General Principles) ทั้งหมด 9 หลักการ ดังนี้

1. หลักการครอบคลุมทุกสาขา เน้นกระบวนการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนจะครอบคลุมทุกสาขา (Comprehensiveness)
2. หลักการสอดคล้องกับองค์การการค้าโลก (WTO Consistency) ดำเนินการต่างๆ ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของการค้าโลก
3. หลักการเปรียบเทียบแผนงาน (Comparability) เปรียบเทียบมาตรการการเปิดเสรีให้เท่าเทียมกัน
4. หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ระหว่างสมาชิกและในกลุ่มสมาชิก ผลของการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก จะลดอุปสรรคไม่เพียงแต่ในกลุ่มสมาชิกเท่านั้น แต่ยังช่วยลดอุปสรรคระหว่างสมาชิกเอเปคกับประเทศนอกกลุ่มด้วย
5. หลักการความโปร่งใส (Transparency) เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องของกฎระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติทางการค้าและการลงทุน
6. หลักการไม่เพิ่มมาตรการกีดกันทางการค้า (Standstill) ไม่ใช้มาตรการปกป้องเพิ่มขึ้น

7. หลักการการเริ่มต้นพร้อมกัน ดำเนินการต่อเนื่องในกรอบเวลาต่างกัน (Simultaneous Start, Continuous Process and Differentiated Timetables) คือดำเนินการเปิดเสรีพร้อมกันและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

8. หลักการความยืดหยุ่น (Flexibility) สามารถปรับตัวได้ในด้านการดำเนินงานเรื่องต่างๆ ในกระบวนการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวก ตามสภาพการณ์ที่แตกต่างกันในสมาชิกเอเปค (Diverse Circumstances in Each Economy)

9. หลักการความร่วมมือ (Cooperation) ซึ่งเน้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งช่วยเสริมการเปิดเสรีและการอำนวยความสะดวกได้อย่างดี

ในกรอบการเปิดเสรีและการอำนวยความสะดวก ตลอดจนการเสนอแผนการดำเนินงาน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบระหว่างประเทศสมาชิกรวม 15 สาขา ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องการผ่อนปรนกฎระเบียบการค้าและมาตรการต่างๆ ได้แก่ อัตราภาษีศุลกากร (Tariffs) มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-tariff Measures) บริการ (Services) การลงทุน (Investment) มาตรฐาน (Standards and Conformance) ระเบียบพิธีศุลกากร (Customs Procedures) ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) นโยบายการแข่งขัน (Competition Policy) การจัดซื้อภาครัฐ (Government Procurement) การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) แหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) การปรองดองข้อพิพาท (Dispute Mediation) การเดินทางของนักธุรกิจ (Mobility of Business People) การปฏิบัติตามข้อตกลงจูกูรเวีย (Implementation of The Uruguay Round Outcomes) และการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล (Information Gathering and Analysis) โดยแต่ละประเทศดำเนินการในแต่ละสาขา โดยพยายามให้สามารถบรรลุเป้าหมายในปี ค.ศ. 2010 สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว และในปี ค.ศ. 2020 สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งจะเห็นว่าแผนปฏิบัติการโอซากาดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะเน้นความสำคัญในการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน โดยจะเปิดเสรีในสาขาเฉพาะที่เริ่มได้ก่อน และจะขยายไปสู่ด้านอื่นๆ ต่อไป ทั้งนี้การประชุมที่นครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในการประชุมครั้งที่ 8 ที่ประเทศฟิลิปปินส์

ผลการประชุมครั้งที่ 8 ที่ฮาลอวูก ประเทศฟิลิปปินส์ ระหว่างวันที่ 16-25 พฤศจิกายน 1996 ที่ประชุมได้ร่วมกันรับรอง ปฏิญญาฮาลอวูกและแผนปฏิบัติการมะนิลา (Manila Action Plan for APEC หรือ MAPA) ซึ่งได้กำหนดกรอบพื้นฐานสำหรับการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนตามข้อตกลงโอซากาให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยมีใจความสำคัญคือ

1. กำหนดระยะเวลาและเริ่มต้นแผนการเปิดเสรีการค้าการลงทุน
2. สร้างมาตรการที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างเครือข่ายธุรกิจในภูมิภาคนี้
3. เสนอเป้าหมายร่วมในการเปิดเสรีการค้าของ APEC ต่อองค์การการค้าโลก
4. หาทางเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิทยาการให้เข้มแข็งขึ้น
5. เปิดทางให้ภาคธุรกิจเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเต็มตัวในกระบวนการเปิดเสรีของ APEC

นอกจากนั้นปฏิญญาอาวซูบิกยังได้เสนอให้ประเทศสมาชิกสร้างความคืบหน้าทางเศรษฐกิจตามแผนปฏิบัติการมะนิลาที่รวบรวมและสรุปมาจากแผนปฏิบัติการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนของ 18 เศรษฐกิจสมาชิก สรุปใจความได้ดังนี้

1. แผนปฏิบัติการมะนิลาจะเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 1997
2. ร่วมมือกันปฏิบัติตามและพัฒนาแผนปฏิบัติการของแต่ละประเทศให้คืบหน้าต่อไป เพื่อสนองเป้าหมายการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนภายในปี ค.ศ. 2010 และ 2020
3. รัฐมนตรีของกลุ่ม APEC ที่จะร่วมประชุมที่แวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา ในปี 1998 จะต้องรายงานความคืบหน้าของแผนปฏิบัติการของประเทศตนเอง
4. แต่ละประเทศจะต้องแสวงหาภาคธุรกิจที่สามารถเปิดเสรีการค้าโดยสมัครใจก่อนถึงเวลาที่กำหนดในที่ประชุมโอซากา
5. รับรองความสำเร็จของ APEC ด้วยการอำนวยความสะดวกให้ภาคธุรกิจ และลดต้นทุนการทำธุรกรรมและการตัดสินใจของ APEC เพื่อสร้างรหัสพิกัดอัตรา (Tariff Codes) ให้เป็นระบบเดียวกันก่อนสิ้นปี 1997 รวมทั้งพัฒนาระเบียบการตรวจสอบทางศุลกากรให้เหมือนกันภายในปี 1998
6. รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต้องเร่งสร้างระเบียบการตรวจสอบทางศุลกากรให้สะดวกขึ้น คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและกำหนดมาตรการอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจภาคบริการและการลงทุน
7. ยึดมั่นต่อระบบการค้าพหุภาคีและการเปิดเสรีทางการค้าขององค์การการค้าโลก

นอกจากนี้ ได้สรุปข้อตกลงว่าด้วยการค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยตกลงจะลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรสินค้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศลงจำนวนมากภายในปี 2000 และเรียกร้องให้สมาชิกองค์การการค้าโลกปฏิบัติตามข้อตกลงการเจรจาขอบเขตกว้าง และขอให้มีการเปิดเสรีการค้าภาคโทรคมนาคมและการเงินด้วย

การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนเป็นเรื่องที่จะต้องเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ ภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของเศรษฐกิจสมาชิกไม่ว่าจะเป็นทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ จำเป็นต้องเตรียมตัวรับมือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย สำหรับการศึกษาี้ จะมุ่งเน้นเฉพาะการค้าสินค้าอุตสาหกรรมของแต่ละกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยศึกษาโครงสร้างการค้าและความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพื่อสะท้อนถึงผลกระทบที่จะได้รับจากการเปิดเสรีในภูมิภาคนี้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์

การพิจารณารูปแบบการค้าของกลุ่มประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งด้านสินค้าออกและสินค้าเข้าจะศึกษาจากสินค้าทั้งหมดที่มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ตามระบบ SITC (Standard International Trade Classification) ในทุกประเภทสินค้า (SITC 0 ถึง 9) และเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม (SITC 5 ถึง 8) ซึ่งกลุ่มประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก สามารถจัดได้ดังนี้

กลุ่ม ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

กลุ่ม NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

กลุ่ม ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

กลุ่ม East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮ่องกง และเกาหลีใต้

ดังนั้น กลุ่มประเทศ APEC ในที่นี้จะประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มในภูมิภาคที่กล่าวมาข้างต้น

5.1 รูปแบบและสัดส่วนการค้าในภูมิภาค APEC

มูลค่าและสัดส่วนของการค้าภายในภูมิภาค APEC ทั้งในด้านการนำเข้า การส่งออก และการค้าโดยรวม (มูลค่าการนำเข้าและการส่งออก) เป็นส่วนที่สำคัญในการค้าของทุกกลุ่มประเทศสมาชิก กล่าวคือ ทุกกลุ่มประเทศมีการค้าภายในภูมิภาค APEC (Intra-APEC Trade) เป็นส่วนสำคัญของมูลค่าการค้าทั้งหมดในโลก (ตาราง 5.1-5.6) ในปี 1993 มีมูลค่าการค้ารวมภายในภูมิภาคถึง 2.07 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ จากมูลค่าการค้ารวมทั่วโลก 3.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ (ตาราง 5.5) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.56 ของการค้าของโลก (ตาราง 5.6) โดยเพิ่มขึ้นจากการค้ารวมในภูมิภาคปี 1985 ซึ่งมีมูลค่าเพียง 906 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (ร้อยละ 62.92 ของการค้าโลก) มากกว่าหนึ่งเท่าตัว โดยกลุ่มประเทศที่มีการค้าภายในภูมิภาค APEC สูงที่สุดในปี 1993 คือกลุ่ม ASEAN มีการค้ารวมในภูมิภาค 299 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 69.45 ของการค้าโลก โดยกลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่ม East Asia, ANZCERTA และ NAFTA มีสัดส่วนการค้าในภูมิภาคใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 65.38, 66.23 และ 66.66 และเมื่อพิจารณาการค้าภายในกลุ่ม APEC

ด้านการส่งออก ในปี 1985-1993 การส่งออกภายในภูมิภาคมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในมูลค่าการค้าของโลก คือ จากร้อยละ 64.66 เป็นร้อยละ 66.79 (ตาราง 5.1 และ 5.2) ส่วนการนำเข้าในภูมิภาค APEC ก็มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเช่นกัน คือจากร้อยละ 61.44 เป็นร้อยละ 66.37 (ตาราง 5.4) โดยในทุกกลุ่มประเทศมีมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าภายในภูมิภาคมากกว่าภายนอกภูมิภาค (Extra - APEC Trade) ประมาณ 2 เท่าตัวในทุกๆ ปีที่พิจารณา

การค้าส่วนใหญ่ของกลุ่มประเทศสมาชิก APEC เป็นการค้าในสินค้าอุตสาหกรรม (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.7 ถึง 5.12) โดยการค้าสินค้าอุตสาหกรรม (คิดเฉพาะ SITC 5-8) ภายในภูมิภาค APEC มีมูลค่าสูงมากและมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับในช่วงปี 1985 ถึง 1993 (กราฟที่ 5.1) มูลค่าการส่งออกหมวดอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจาก 299.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 1985 เป็น 516 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 1989 และเพิ่มขึ้นอีกเป็น 769 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 1993 (ตาราง 5.7) โดยมีสัดส่วนการค้าสินค้าอุตสาหกรรมในมูลค่าการส่งออกทั้งหมดในภูมิภาคเพิ่มขึ้นตามลำดับคือ ร้อยละ 69.86 , 73.66 และ 79.07 ในปี 1985, 1989 และ 1993 ตามลำดับ (ตาราง 5.8) โดยเฉพาะการส่งออกของกลุ่ม East Asia เกือบทั้งหมดเป็นสินค้าอุตสาหกรรม โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 92.87 ของสินค้าส่งออกทั้งหมดในปี 1993 ส่วนกลุ่ม ANZCERTA เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่ำที่สุดคือ ในปี 1993 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 27.77 เท่านั้น

กลุ่มประเทศสมาชิก APEC มีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมภายในภูมิภาค APEC ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 69.81 ในปี 1985 เพิ่มเป็นร้อยละ 79.76 ในปี 1993 โดยในปี 1993 กลุ่ม East Asia มีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในภูมิภาคน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ คือ ร้อยละ 70.42 (ตาราง 5.10) เนื่องจากกลุ่ม East Asia เป็นกลุ่มผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญและส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสูงที่สุดในภูมิภาคในทุกปีที่พิจารณา โดยในปี 1993 มีมูลค่าการส่งออกในภูมิภาค APEC 347 พันล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนกลุ่ม ASEAN, ANZCERTA และ NAFTA มีการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมในมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 83.38 , 83.34 และ 84.91 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.9 และ 5.10)

ในทุกกลุ่มประเทศ การค้าสินค้าหมวดอุตสาหกรรมภายในภูมิภาคจะมีมูลค่าประมาณ 2 เท่าของมูลค่าการค้าสินค้าหมวดอุตสาหกรรมกับประเทศภายนอกภูมิภาค APEC การค้าสินค้า

อุตสาหกรรมภายในภูมิภาคในปี 1993 มีมูลค่าถึง 1.64 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยที่การค้าภายในภูมิภาคมีมูลค่า 2.07 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งการค้าสินค้าอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 79.45 ของการค้าทั้งหมดภายในภูมิภาค ความสำคัญของการค้าสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 69.83 ในปี 1985 เป็นร้อยละ 74.82 ในปี 1989 และเป็นร้อยละ 79.45 ในปี 1993 (ตาราง 5.12) โดยกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนของการค้าในสินค้าอุตสาหกรรมต่ำที่สุดคือ กลุ่มประเทศ ANZCERTA คือในปี 1993 มีสัดส่วนการค้าในสินค้าอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 55.74 ส่วนกลุ่มประเทศ ASEAN, East Asia และ NAFTA มีสัดส่วนถึงร้อยละ 75.94, 81.76 และ 80.51 ตามลำดับ และพบว่า สัดส่วนของการค้าสินค้าอุตสาหกรรมภายในภูมิภาค APEC สูงกว่าสัดส่วนการค้าสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศ APEC กับประเทศภายนอกภูมิภาค

โครงสร้างการค้าของภูมิภาค APEC ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การค้าภายในภูมิภาคมีความสำคัญโดยเปรียบเทียบอย่างมาก และมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้าทั้งในด้านการส่งออก การนำเข้าและการค้ารวมของทุกกลุ่มประเทศสมาชิก โดยสินค้าอุตสาหกรรมมีการเติบโตอย่างเห็นได้ชัด การค้าสินค้าเกษตรมีแนวโน้มลดความสำคัญลงเรื่อยๆ ดังนั้น ความร่วมมือทางการค้าของกลุ่มประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งพยายามที่จะลดอุปสรรคทางการค้าทั้งที่เป็นมาตรการเชิงภาษีและไม่ใช่ภาษี และเสริมสร้างความร่วมมือที่จะสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศให้เพิ่มมากขึ้น โดยเน้นหนักที่การค้าสินค้าอุตสาหกรรมและการเปิดเสรีภาคบริการย่อมจะมีผลต่อการค้าภายในกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิกโดยตรง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1 มูลค่าการส่งออกภายในภูมิภาค, 1985, 1989 และ 1993

(พันล้าน \$US)

REPORTER	Year	ASEAN	E-Asia	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	12.25	21.76	1.76	14.46	50.23	18.46	68.72
	1989	20.74	33.75	3.07	27.17	84.73	34.93	119.66
	1993	40.35	54.35	4.27	44.85	143.82	62.61	206.43
East Asia	1985	15.95	47.23	7.55	94.06	164.79	83.63	248.42
	1989	34.43	92.93	11.38	140.49	279.24	139.56	418.80
	1993	65.74	132.42	11.82	164.14	374.12	189.60	563.72
ANZCERTA	1985	1.67	9.17	1.66	2.93	15.43	12.34	27.77
	1989	3.90	15.97	3.15	5.84	28.66	15.36	44.02
	1993	6.38	19.16	4.04	5.54	35.11	15.84	50.95
NAFTA	1985	8.21	41.29	6.43	142.50	198.42	119.95	318.36
	1989	16.56	79.79	10.34	201.35	308.03	180.31	488.35
	1993	27.60	88.34	10.01	293.95	419.90	215.83	635.73
APEC	1985	38.07	119.45	17.39	253.98	428.88	234.40	663.27
	1989	75.63	222.44	27.94	374.64	700.65	370.17	1070.82
	1993	140.08	294.27	30.14	508.48	972.96	483.87	1456.83

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีนฮ่องกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮ่องกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : COMTRADE database , United Nations

ตารางที่ 5.2 สัดส่วนการส่งออกของ APEC เทียบกับการส่งออกของโลก, 1985, 1989 และ 1993 (%)

REPORTER	Year	ASEAN	E-Asia	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	17.82	31.67	2.56	21.05	73.10	26.90	100.00
	1989	17.33	28.20	2.57	22.70	70.81	29.19	100.00
	1993	19.55	26.33	2.07	21.73	69.67	30.33	100.00
East Asia	1985	6.42	19.01	3.04	37.87	66.33	33.67	100.00
	1989	8.22	22.19	2.72	33.55	66.68	33.32	100.00
	1993	11.66	23.49	2.10	29.12	66.37	33.63	100.00
ANZCERTA	1985	6.00	33.03	5.96	10.57	55.56	44.44	100.00
	1989	8.86	38.27	7.16	12.81	65.10	34.90	100.00
	1993	12.52	37.60	7.93	10.87	68.91	31.09	100.00
NAFTA	1985	2.58	12.97	2.02	44.76	62.32	37.68	100.00
	1989	3.39	16.34	2.12	41.23	63.08	36.92	100.00
	1993	4.34	13.90	1.58	46.24	66.05	33.95	100.00
APEC	1985	5.74	18.01	2.62	38.29	64.66	35.34	100.00
	1989	7.06	20.77	2.61	34.99	65.43	34.57	100.00
	1993	9.62	20.20	2.07	34.90	66.79	33.21	100.00

ข้อสังเกต : ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮ่องกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮ่องกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.3 มูลค่าการนำเข้าภายในภูมิภาค APEC, 1985, 1989 และ 1993 (พันล้าน \$US)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	10.43	18.93	2.35	10.69	42.39	21.44	63.84
	1989	18.19	40.33	4.10	21.09	83.71	41.81	125.52
	1993	36.97	75.86	6.51	35.73	155.07	68.89	223.96
East Asia	1985	24.11	53.47	11.32	48.61	137.51	92.55	230.06
	1989	37.58	109.45	18.47	92.21	257.71	145.93	403.63
	1993	56.99	179.41	22.13	108.34	366.88	202.85	569.73
ANZCERTA	1985	1.55	7.85	1.98	6.64	18.01	11.15	29.18
	1989	2.77	12.83	3.44	11.78	30.82	17.97	48.79
	1993	3.73	14.07	4.14	12.32	34.26	19.53	53.79
NAFTA	1985	18.22	103.30	4.58	155.33	279.42	174.48	453.89
	1989	27.39	154.17	6.33	208.88	396.75	232.95	629.70
	1993	48.90	189.68	6.05	294.44	537.04	282.71	799.76
APEC	1985	52.30	183.55	20.23	221.27	477.34	299.60	776.94
	1989	85.93	316.79	32.33	333.93	768.99	438.66	1207.65
	1993	144.59	458.99	38.63	450.83	1093.24	553.99	1647.24

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.4 สัดส่วนการนำเข้าภายในภูมิภาค APEC เทียบกับการนำเข้าทั้งหมดของโลก, 1985, 1989 และ 1993 (%)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	16.33	29.65	3.68	16.75	66.41	33.59	100.00
	1989	14.49	32.13	3.27	16.80	66.69	33.31	100.00
	1993	16.51	33.87	2.91	15.95	69.24	30.76	100.00
East Asia	1985	10.48	23.24	4.92	21.13	59.77	40.23	100.00
	1989	9.31	27.12	4.58	22.84	63.85	36.15	100.00
	1993	10.00	31.49	3.88	19.02	64.40	35.60	100.00
ANZCERTA	1985	5.30	26.92	6.78	22.78	61.77	38.23	100.00
	1989	5.67	26.30	7.05	24.15	63.17	36.83	100.00
	1993	6.93	26.15	7.70	22.90	63.68	36.32	100.00
NAFTA	1985	3.57	22.76	1.01	34.22	61.56	38.44	100.00
	1989	4.35	24.48	1.01	33.17	63.01	36.99	100.00
	1993	5.86	23.71	0.76	36.82	67.15	32.85	100.00
APEC	1985	6.73	23.62	2.60	28.48	61.44	38.56	100.00
	1989	7.12	26.23	2.68	27.65	63.68	36.32	100.00
	1993	8.78	27.86	2.36	27.37	66.37	33.63	100.00

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.5 Intra-APEC Total Trade , 1985, 1989 และ 1993

(พันล้าน \$US)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	22.67	40.69	4.11	25.15	92.63	39.93	132.55
	1989	38.93	74.08	7.17	48.26	168.44	76.74	245.18
	1993	77.32	130.21	10.78	80.58	298.89	131.50	430.39
East Asia	1985	40.06	100.70	18.87	142.68	302.30	176.18	478.48
	1989	72.01	202.39	29.85	232.70	538.94	285.49	822.43
	1993	122.74	311.83	33.95	272.49	741.00	392.45	1133.45
ANZCERTA	1985	3.21	17.02	3.63	9.58	33.44	23.49	56.93
	1989	6.67	28.80	6.59	17.42	59.48	33.33	92.81
	1993	10.11	33.22	8.18	17.85	69.37	35.37	104.74
NAFTA	1985	24.43	144.59	11.00	297.82	477.84	294.41	772.25
	1989	43.95	233.96	16.66	410.21	704.78	413.26	1118.05
	1993	74.51	277.99	16.07	588.38	956.95	478.54	1435.49
APEC	1985	90.37	302.99	37.62	475.23	906.20	534.00	1440.21
	1989	161.55	539.23	60.28	708.58	1469.64	808.83	2278.47
	1993	284.67	753.26	68.97	959.30	2066.20	1037.86	3104.07

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.6 สัดส่วน การค้ารวมของภูมิภาค APEC, 1985, 1989 และ 1993

(%)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	17.11	30.70	3.10	18.98	69.88	30.12	100.00
	1989	15.88	30.21	2.93	19.68	68.70	31.30	100.00
	1993	17.97	30.25	2.50	18.72	69.45	30.55	100.00
East Asia	1985	8.37	21.05	3.94	29.82	63.18	36.82	100.00
	1989	8.76	24.61	3.63	28.29	65.29	34.71	100.00
	1993	10.83	27.51	2.99	24.04	65.38	34.62	100.00
ANZCERTA	1985	5.64	29.90	6.38	16.82	58.74	41.26	100.00
	1989	7.18	31.03	7.10	18.77	64.08	35.92	100.00
	1993	9.65	31.72	7.81	17.04	66.23	33.77	100.00
NAFTA	1985	3.16	18.72	1.42	38.57	61.88	38.12	100.00
	1989	3.93	20.93	1.49	36.69	63.04	36.96	100.00
	1993	5.19	19.37	1.12	40.99	66.66	33.34	100.00
APEC	1985	6.27	21.04	2.61	33.00	62.92	37.08	100.00
	1989	7.09	23.67	2.65	31.10	64.50	35.50	100.00
	1993	9.17	24.27	2.22	30.90	66.56	33.44	100.00

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.7 มูลค่าการส่งออกหมวดอุตสาหกรรมในภูมิภาค APEC , 1985, 1989 และ 1993

(พันล้าน \$US)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	4.70	3.59	0.62	7.73	16.64	7.22	23.86
	1989	12.63	12.07	1.71	20.53	46.94	20.79	67.73
	1993	29.78	27.84	2.87	37.19	97.69	45.46	143.14
East Asia	1985	13.06	35.55	7.36	91.33	147.31	76.58	223.88
	1989	31.34	79.15	11.09	136.69	258.27	130.68	388.96
	1993	61.17	115.55	11.48	159.26	347.45	179.47	526.92
ANZCERTA	1985	0.46	1.41	1.07	0.60	3.54	1.63	5.17
	1989	1.16	3.06	2.02	1.11	7.35	2.52	9.88
	1993	2.28	3.35	2.62	1.51	9.75	4.23	13.98
NAFTA	1985	6.60	20.69	5.59	99.22	132.10	74.09	206.19
	1989	13.77	43.34	8.86	137.54	203.53	124.65	326.16
	1993	23.40	54.46	8.42	228.18	314.46	156.85	471.30
APEC	1985	24.83	61.24	14.64	198.88	299.59	159.52	459.11
	1989	58.90	137.63	23.70	295.87	516.10	278.65	794.75
	1993	116.62	201.20	25.39	426.14	769.34	386.00	1155.35

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.8 มูลค่าการส่งออกหมวดอุตสาหกรรมในภูมิภาค APEC, 1985, 1989 และ 1993 (%)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	38.38	18.48	35.44	53.45	33.13	39.07	34.72
	1989	60.89	35.78	55.67	75.57	55.40	59.51	56.60
	1993	73.80	51.23	67.37	82.92	67.92	72.60	69.34
East Asia	1985	81.92	75.27	97.55	97.10	89.39	91.57	90.12
	1989	91.04	85.17	97.41	97.29	92.49	93.64	92.87
	1993	93.04	87.26	97.12	97.02	92.87	94.66	93.47
ANZCERTA	1985	27.70	15.39	64.64	20.43	22.97	13.18	16.62
	1989	29.65	19.16	64.12	19.77	25.65	16.44	22.44
	1993	35.67	17.46	64.85	27.25	27.77	26.70	27.44
NAFTA	1985	80.45	50.12	86.94	69.63	66.58	61.77	64.77
	1989	83.18	54.32	85.89	68.31	66.07	69.13	67.20
	1993	84.77	61.65	84.06	77.63	74.89	72.67	74.14
APEC	1985	65.22	51.27	84.21	78.31	69.86	68.05	69.22
	1989	77.88	61.87	64.81	78.97	73.66	75.28	74.22
	1993	83.25	68.37	64.24	83.81	79.07	79.77	79.31

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีนฮ่องกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮ่องกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.9 มูลค่าการนำเข้าหมวดอุตสาหกรรมในภูมิภาค APEC, 1985, 1989 และ 1993

(พันล้าน \$US)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	3.70	15.17	0.80	8.07	27.74	11.47	39.21
	1989	10.44	36.17	1.57	17.34	65.51	27.11	92.62
	1993	26.67	69.65	2.90	30.07	129.29	47.78	177.07
East Asia	1985	3.80	41.36	1.67	24.65	71.48	38.85	110.33
	1989	11.99	95.03	3.77	50.80	161.60	87.57	249.17
	1993	26.37	160.43	4.16	67.40	258.36	128.95	387.32
ANZCERTA	1985	0.48	7.63	1.21	5.19	14.51	8.72	23.23
	1989	1.40	12.31	2.24	9.85	25.80	14.42	40.22
	1993	2.27	13.37	2.63	10.27	28.55	15.29	43.83
NAFTA	1985	9.10	99.44	0.94	110.01	219.49	113.03	332.51
	1989	21.14	149.55	1.59	158.34	330.63	157.33	487.96
	1993	40.69	183.94	1.72	229.65	456.00	183.95	639.95
APEC	1985	17.08	163.59	4.62	147.93	333.21	172.07	505.28
	1989	44.97	293.06	9.18	236.33	583.54	286.43	869.96
	1993	96.01	427.40	11.41	337.39	872.20	375.97	1248.17

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.10 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าหมวดอุตสาหกรรม, 1985, 1989 และ 1993 (%)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	35.50	80.13	33.98	75.54	65.43	53.49	61.42
	1989	57.36	89.67	38.38	82.20	78.26	64.83	73.79
	1993	72.15	91.82	44.52	84.16	83.38	69.35	79.06
East Asia	1985	15.76	77.35	14.75	50.71	51.98	41.98	47.96
	1989	31.92	86.83	20.42	55.10	62.71	60.01	61.73
	1993	46.27	89.42	18.79	62.21	70.42	63.57	67.96
ANZCERTA	1985	31.02	97.20	61.14	78.23	80.57	78.23	79.67
	1989	50.53	95.92	65.12	83.62	83.71	80.25	82.43
	1993	61.01	95.04	63.59	83.37	83.34	78.25	81.49
NAFTA	1985	56.10	96.26	20.56	70.83	78.55	64.79	73.26
	1989	77.19	97.00	25.17	75.81	83.33	67.54	77.49
	1993	86.76	96.99	28.40	78.00	84.91	70.02	80.02
APEC	1985	32.65	89.13	22.83	66.86	69.81	57.43	65.03
	1989	52.33	92.51	28.38	70.77	75.88	85.30	72.04
	1993	86.40	93.12	29.38	74.84	79.78	67.86	75.77

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.11 มูลค่าการค้าสินค้าหมวดอุตสาหกรรมในภูมิภาค APEC ปี 1985 , 1989 , 1993

(พันล้าน \$US)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	8.40	18.75	1.42	15.81	44.38	18.69	63.07
	1989	23.06	48.24	3.28	37.86	112.45	47.89	160.35
	1993	58.45	97.49	5.77	67.26	226.98	93.23	320.21
East Asia	1985	16.86	76.90	9.03	115.98	218.78	115.43	334.21
	1989	43.34	174.19	14.86	187.49	419.87	218.25	638.13
	1993	87.53	275.98	15.63	228.66	605.61	308.43	914.24
ANZCERTA	1985	0.94	9.04	2.28	5.79	18.05	10.35	28.40
	1989	2.55	15.37	4.26	10.97	33.15	16.95	50.10
	1993	4.55	16.72	5.26	11.78	38.30	19.52	57.81
NAFTA	1985	15.70	120.13	6.53	209.23	351.59	187.12	538.71
	1989	34.92	192.89	10.47	295.88	534.16	281.98	616.14
	1993	64.09	238.40	10.14	457.82	770.46	340.80	1111.25
APEC	1985	41.91	224.82	19.26	346.81	632.81	331.58	964.39
	1989	103.67	430.69	32.87	532.20	1099.64	565.07	1664.71
	1993	212.63	628.60	36.60	763.52	1641.55	761.97	2403.51

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.12 สัดส่วนการค้าสินค้าหมวดอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการค้ารวม, 1985,1989,1993
(%)

REPORTER	Year	ASEAN	E-ASIA	ANZCER	NAFTA	APEC	EX-APEC	WORLD
ASEAN	1985	37.05	46.08	34.61	62.84	47.91	46.81	47.58
	1989	59.24	65.12	45.79	78.47	66.76	62.41	65.40
	1993	73.01	74.88	53.57	83.47	75.94	70.90	74.40
East Asia	1985	42.10	76.37	47.87	81.29	72.37	65.52	69.85
	1989	60.18	86.07	49.78	80.57	78.20	76.45	77.59
	1993	71.32	88.50	46.06	83.18	81.76	78.59	80.66
ANZCERTA	1985	29.30	53.11	62.73	60.51	53.99	44.05	49.89
	1989	38.31	53.37	64.64	62.95	55.74	50.84	53.98
	1993	45.02	50.31	64.22	65.97	55.21	55.17	55.20
NAFTA	1985	64.28	83.08	59.33	70.25	73.58	63.56	69.76
	1989	79.45	82.45	62.83	72.13	75.79	68.23	73.00
	1993	86.02	85.76	63.09	77.81	80.51	71.22	77.41
APEC	1985	46.37	74.20	51.21	72.98	69.83	62.09	66.96
	1989	64.30	79.87	54.54	75.11	74.82	69.86	73.06
	1993	74.69	83.45	53.35	79.59	79.45	73.42	77.43

ข้อสังเกต :ASEAN ประกอบด้วย ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

NAFTA ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

ANZCERTA ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

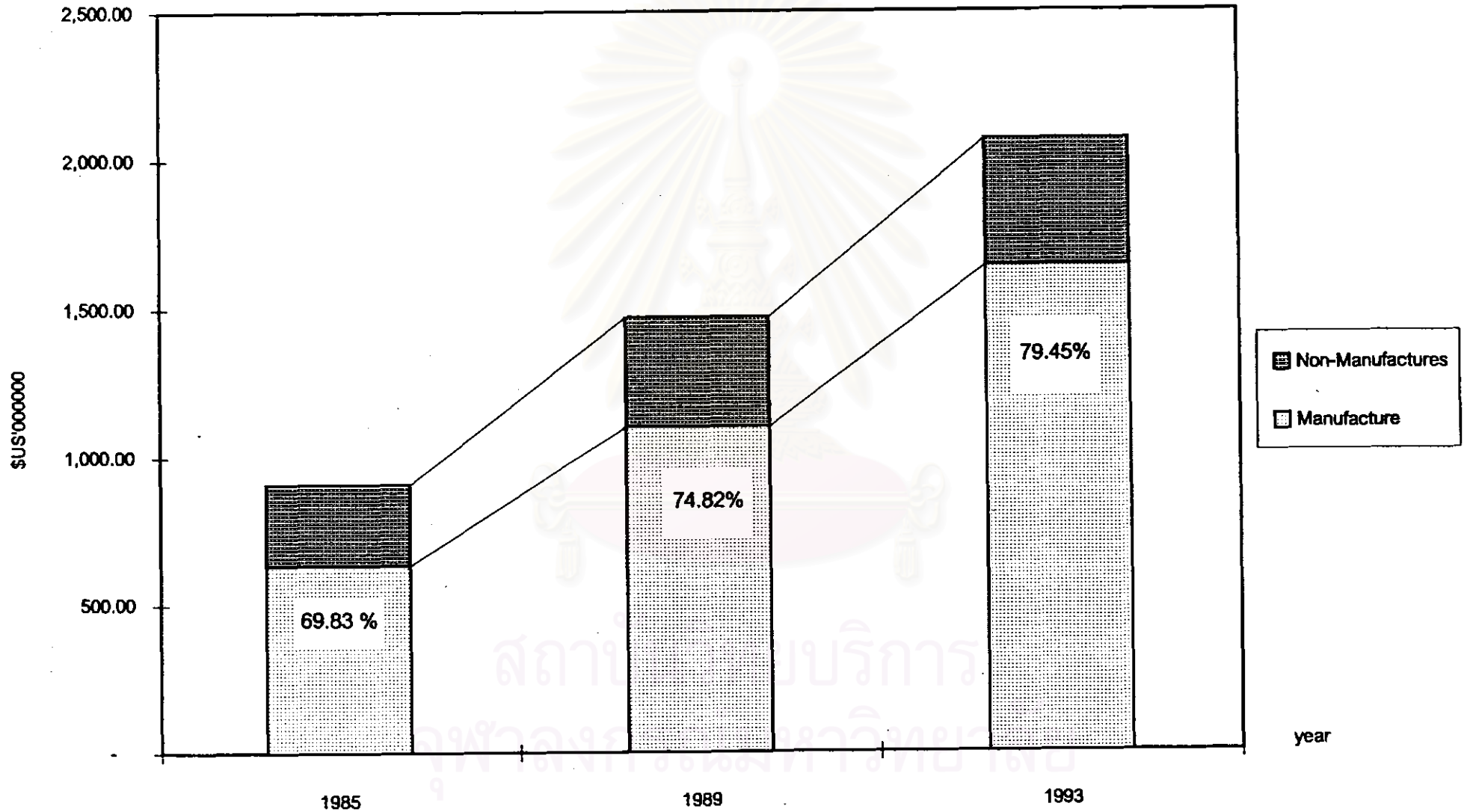
East Asia ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

APEC ประกอบด้วย 14 ประเทศ โดยรวมสมาชิกของทุกกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และเกาหลีใต้

EX-APEC หมายถึง ประเทศทุกประเทศในโลกที่นอกเหนือจาก APEC(14)

ที่มา : เช่นเดียวกับตารางที่ 5.1

กราฟที่ 5.1 ความสำคัญของสินค้าอุตสาหกรรมในการค้าภายในภูมิภาค APEC

5.2 ผลการวิเคราะห์ที่มาของการเติบโตในมูลค่าการค้ารวม

เนื่องจากบทบาทและการเติบโตของการค้าภายในกลุ่มสมาชิก APEC มีความสำคัญอย่างเด่นชัดต่อการค้าระหว่างประเทศของกลุ่มสมาชิก ในช่วงต่อไปจะวิเคราะห์ถึงที่มาของการเติบโตดังกล่าวว่าเป็นผลจากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-Industry Trade) หรือการค้าระหว่างอุตสาหกรรม (Inter-Industry Trade) ซึ่งถ้าการขยายตัวของการค้าส่วนใหญ่เกิดจากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ต้นทุนการปรับตัว (Adjustment Cost) ของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมจากการลดอุปสรรคทางการค้าจะมีแนวโน้มต่ำกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรม จึงเป็นผลดีต่อนโยบายการลดอุปสรรคทางการค้ามากกว่า ในการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ใช้ข้อมูลในอุตสาหกรรม SITC 5 ถึง 8 คำนวณเฉลี่ยจาก SITC 2 หลัก และเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 1985-1989 และ 1989-1993 โดยแยกผลเป็นกลุ่มย่อยของประเทศสมาชิก APEC ซึ่งวิธีวิเคราะห์ได้อธิบายไว้ในบทที่ 3 แล้ว

5.2.1 ที่มาของการเติบโตทางการค้าของกลุ่ม ASEAN

ในช่วงปี 1985-1989 การค้าของกลุ่ม ASEAN ในภูมิภาค APEC มีอัตราการเติบโตที่สูงที่สุดในช่วงนี้เมื่อเทียบกับทุกกลุ่มการค้าในภูมิภาค คือ มีอัตราการเติบโตร้อยละ 153.2 (ตาราง 5.13) โดยส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Ciiit) คือครอบคลุมอัตราการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาคถึงร้อยละ 103.0 ส่วนการเติบโตของมูลค่าการค้าที่เหลืออีกร้อยละ 50.2 เป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมหรือการค้าสุทธิ (Cnit) ซึ่งเป็นการค้าระหว่างประเทศที่สินค้าที่แลกเปลี่ยนกันอยู่ในอุตสาหกรรมคนละประเภทกัน โดยการค้านี้สามารถอธิบายตามทฤษฎีหลักดั้งเดิมคือ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบได้ และเมื่อพิจารณารายอุตสาหกรรมพบว่า ช่วงนี้อัตราการเพิ่มขึ้นของการค้าในทุกๆ อุตสาหกรรมที่พิจารณาอยู่ในระดับสูงที่สุดในภูมิภาค APEC อัตราการเติบโตเฉลี่ยของการค้าในทุกๆ อุตสาหกรรมเป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมมากกว่าครึ่งหนึ่งของอัตราการเติบโตในการค้าโดยรวม กล่าวคือ อัตราการเติบโตเฉลี่ยในอุตสาหกรรม คือ ร้อยละ 119.9, 121.9, 168.0 และ 178.4 ในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical) , SITC 6 (Materials), SITC 7 (Machinery) และ SITC 8 (Miscellaneous) ตามลำดับ เป็นผลมาจากอัตราการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่คำนวณเฉลี่ยจากระดับ SITC 2 หลัก ถึงร้อยละ 79.4,

83.9, 114.8 และ 107.9 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีบทบาทมากกว่าผลจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมซึ่งมีค่าเพียงร้อยละ 40.4, 37.9, 53.2 และ 70.5 ถึงประมาณหนึ่งเท่าตัว

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มประเทศคู่ค้าภายในภูมิภาค APEC พบว่า การเติบโตทางการค้าของ ASEAN ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของการค้าภายในกลุ่ม ASEAN เอง (Intra-ASEAN Trade) คือ มีอัตราการเติบโตสูงสุดใน APEC ที่ร้อยละ 173.5 (ตาราง 5.13) โดยเป็นกลุ่มเดียวที่การเติบโตทางการค้าเกือบทั้งหมดเป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในภูมิภาคนี้ที่ร้อยละ 153.5 เป็นผลจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 20.0 เท่านั้น ส่วนการค้าของ ASEAN กับกลุ่มอื่นๆ ในภูมิภาคในช่วงนี้ บทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมไม่เด่นชัดเท่าใดนัก โดยการค้าระหว่าง ASEAN กับกลุ่ม East Asia และ กลุ่ม ANZCERTA มีบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันน้อยกว่าบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม ส่วนการค้าระหว่างกลุ่ม ASEAN กับ NAFTA มีการเพิ่มขึ้นของการค้าจากบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมและการค้าภายในอุตสาหกรรมพอ ๆ กัน

อัตราการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาคเอเปคของประเทศกลุ่ม ASEAN ในช่วงปี 1989-1993 เป็นอัตราการเติบโตที่สูงที่สุดในภูมิภาคเช่นเดียวกับช่วงแรก (ร้อยละ 101.9) โดยมาจากบทบาทสำคัญของอัตราการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน คือ ร้อยละ 68.7 ซึ่งมากกว่าบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมซึ่งมีค่าเพียงร้อยละ 33.3 เนื่องจากทุกๆ อุตสาหกรรมใน SITC 5 ถึง 8 มีบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการเติบโตของค้ารวมมากกว่าบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับช่วงแรก คือ ในการเติบโตของการค้าในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical), SITC 6 ((Materials), SITC 7 (Machinery) และ SITC 8 (Miscellaneous) ส่วนใหญ่มาจากการขยายตัวของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของอัตราการเติบโตในการค้ารวมเป็นผลจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม

การเติบโตทางการค้าของกลุ่ม ASEAN ในช่วงปี 1989-1993 มีลักษณะเหมือนในช่วงปี 1985-1989 กล่าวคือ เป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าภายใน ASEAN (Intra-ASEAN Trade) เป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีค่าถึงร้อยละ 145.1 โดยเป็นบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมากกว่าบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับช่วงแรก นอกจากนี้ ดัชนี Grubel-Lloyd ซึ่งแสดงสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการค้ารวมของกลุ่ม ASEAN ยังสูงกว่าดัชนีของการค้ากับกลุ่มประเทศคู่ค้าอื่นๆ ทั้งหมด คือ มีค่ามากกว่าร้อยละ 80 ทั้งในปี 1985, 1989 และ 1993

เมื่อพิจารณาปัจจัยต่างๆ พบว่า รูปแบบของกลุ่ม ASEAN ส่วนเกื้อหนุนการเกิดขึ้นของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก กล่าวคือ กลุ่ม ASEAN เป็นกลุ่มมีความคล้ายกันในด้านต่างๆ ของแต่ละประเทศ เช่น ระดับการพัฒนาประเทศและรายได้ซึ่งสะท้อนถึงรูปแบบบรรณนิยมและรูปแบบอุปสงค์อุปทานของสินค้าที่คล้ายกัน และยังมีที่ตั้งของประเทศใกล้เคียงกันมาก โดยบางประเทศมีพรมแดนติดกันและมีเส้นทางการขนส่งสินค้าที่สะดวกสบายหลายเส้นทาง นอกจากนี้ยังพบว่าในภูมิภาค ASEAN มีเครือข่ายการผลิตที่เชื่อมโยงกันค่อนข้างมาก เช่น ในสินค้า Electronics, Electrical Equipment และรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งมีการลงทุนค่อนข้างสูงจากประเทศญี่ปุ่นและกลุ่มเอเชียตะวันออก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ กรณีของอุตสาหกรรมรถยนต์ได้มีการลงทุนสร้างเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศ เช่น บริษัทโตโยต้ามีการลงทุนในเครือข่ายการผลิตใน ASEAN เพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยมี Coordinating Office ในสิงคโปร์ในปี 1990 และลงทุนในประเทศไทยเพื่อผลิตเครื่องยนต์ดีเซล ลงทุนในประเทศอินโดนีเซียเพื่อผลิตเครื่องยนต์เบนซิน โรงงานในมาเลเซียผลิต Steering gear และลงทุนในฟิลิปปินส์เพื่อผลิต Transmission และนำชิ้นส่วนเหล่านี้จากแหล่งที่ต่างกันมาประกอบเป็นรถยนต์ในแต่ละประเทศ (รูปที่ 5.1) เพื่อก่อให้เกิด Economies of Scale ในการผลิตขึ้นมาได้ในแต่ละประเทศขึ้นส่วน การเชื่อมโยงการผลิตนี้คงจะเพิ่มมากขึ้นทุกขณะภายใต้ความร่วมมือกันเปิดตลาดเสรีตามวัตถุประสงค์ของ AFTA จากสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวมานี้ทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในภูมิภาคนี้มีความสำคัญอย่างมากในการค้ารวมของภูมิภาคในทั้งสองช่วงเวลา

ส่วนการค้ากับกลุ่มประเทศคู่ค้าอื่นๆ พบว่า แม้ค่าดัชนี Grubel-Lloyd ซึ่งแสดงสัดส่วนมูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการค้ารวมมีค่าไม่สูงนัก แต่บทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในช่วงนี้ก็มีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในการขยายตัวของการค้าระหว่าง ASEAN กับ East Asia และการค้าระหว่าง ASEAN กับ ANZCERTA ซึ่งเดิมในปี 1985-1989 มีบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่ในช่วงนี้กลับมีบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมมากกว่าบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม ส่วนการค้าระหว่างกลุ่ม ASEAN กับ NAFTA ซึ่งเดิมมีบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมพอๆ กับบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม แต่ในช่วงนี้บทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันลดลงจึงทำให้มีความสำคัญต่อการเติบโตของการค้าร่วมน้อยกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเล็กน้อย เป็นผลให้บทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในระดับรวมของ ASEAN ในภูมิภาค APEC ไม่แตกต่างจากช่วง 1985-1989 เท่าใดนัก

ตารางที่ 5.13 Contribution Measures และดัชนี Grubel-Lloyd ของ กลุ่ม ASEAN

1985-1989	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)85	GL(j)89
Intra-APEC	153.188	50.232	102.956	0.625	0.653
Chemical (SITC 5)	119.857	40.438	79.420	0.541	0.607
Materials(SITC 6)	121.883	37.984	83.899	0.466	0.597
Machinery (SITC 7)	167.982	53.177	114.805	0.709	0.693
Miscellaneous(SITC 8)	178.401	70.459	107.941	0.585	0.594
ASEAN	173.480	19.978	153.502	0.827	0.860
EAST ASIA	157.265	85.762	71.504	0.288	0.390
ANZCERTA	130.892	67.457	63.435	0.393	0.445
NAFTA	139.571	68.869	70.702	0.501	0.504
1989-1993	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)89	GL(j)93
Intra-APEC	101.922	33.314	66.681	0.653	0.664
Chemical (SITC 5)	60.204	19.098	41.105	0.607	0.636
Materials(SITC 6)	68.601	28.007	40.593	0.597	0.595
Machinery (SITC 7)	119.772	36.873	82.899	0.693	0.693
Miscellaneous(SITC 8)	105.790	36.513	69.827	0.594	0.630
ASEAN	145.143	18.026	127.602	0.860	0.873
EAST ASIA	102.098	48.819	53.278	0.390	0.457
ANZCERTA	75.793	37.599	38.194	0.445	0.470
NAFTA	77.637	43.493	34.144	0.504	0.476

หมายเหตุ

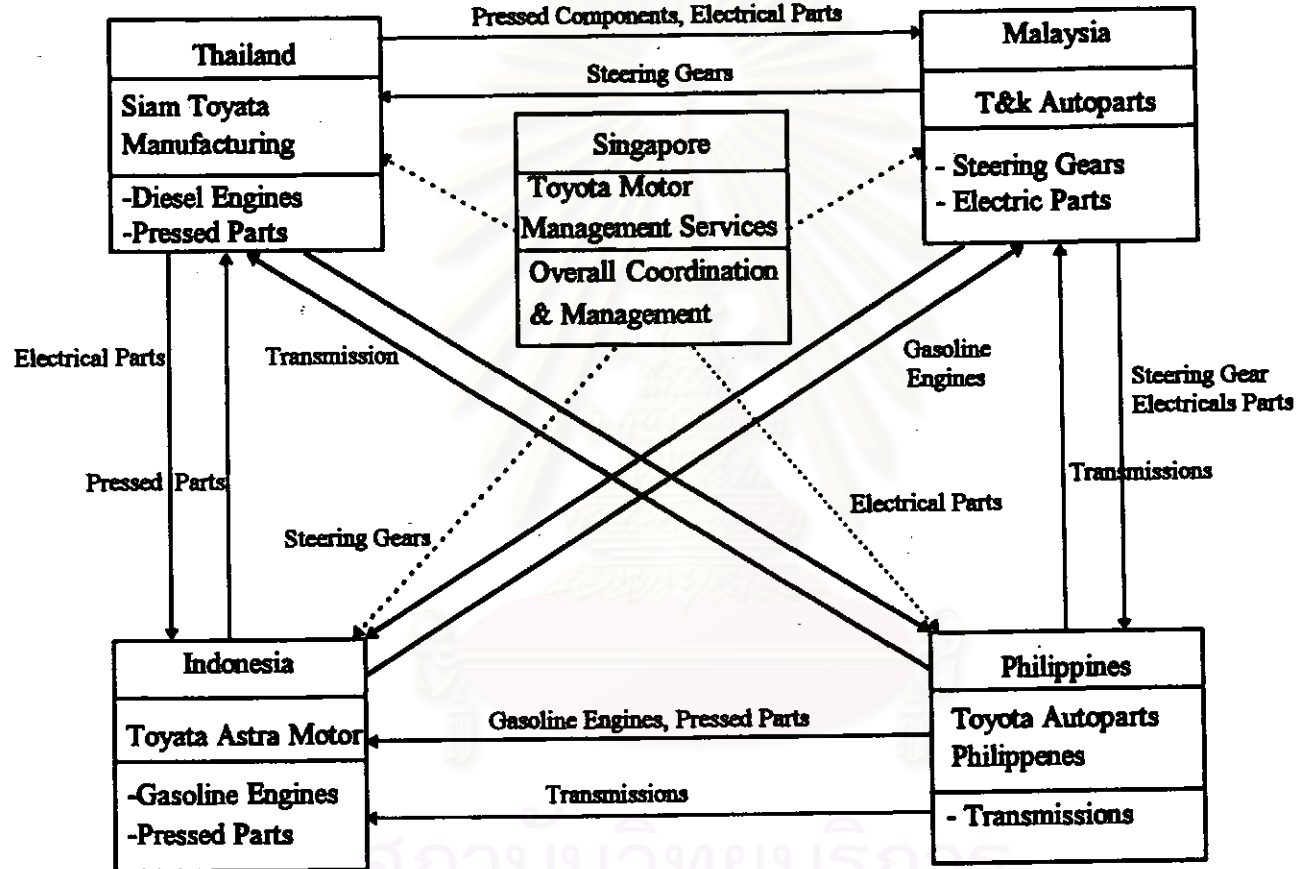
tt คือ อัตราการเติบโตในมูลค่าการค้ารวมเฉลี่ย

Cnt คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

Ciit คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

GL(j) คือ ดัชนี Grubel-Lloyd ซึ่งแสดงสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการค้ารวมเฉลี่ย

รูปที่ 5.1 เครือข่ายของบริษัท โตโยต้า ในภูมิภาค ASEAN

ที่มา : Takao Sano and Chiharu Tamamura, International Industrial Linkages and Economic Interdependency in Asia-Pacific Region (Tokyo: Institute of Developing Economies, 1993) , p.26.

5.2.2 ที่มาของการเติบโตทางการค้าของกลุ่ม East Asia

ในช่วงปี 1985-1989 การค้าภายในภูมิภาค APEC ของกลุ่มเอเชียตะวันออก ซึ่งในที่นี้ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ และฮ่องกง มีอัตราการเติบโตสูงเป็นที่สองรองจากกลุ่ม ASEAN คือ ร้อยละ 91.9 (ตาราง 5.14) ซึ่งการขยายตัวของการค้าที่เกิดขึ้นนี้มาจากบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเป็นสำคัญคือ ร้อยละ 72.2 ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของกลุ่มอื่นๆ ในภูมิภาค เนื่องจาก สมาชิกของกลุ่มเอเชียตะวันออกเป็นประเทศที่มีมูลค่าการผลิตและการค้าในสินค้าอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะญี่ปุ่นเป็นผู้ลงทุนหลักในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกหลายประเทศ เกิดการแบ่งงานกันทำในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในชิ้นส่วนต่างๆ ตามความชำนาญ และเกิดการค้ำระหว่างประเทศในสินค้าหมวดเดียวกันขึ้น จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีความสำคัญในการเติบโตของการค้ารวมในภูมิภาคนี้ โดยการเติบโตของการค้าที่เหลือเป็นผลจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 19.7 และเมื่อพิจารณารายอุตสาหกรรมพบว่า การเติบโตทางการค้าในทุกๆ อุตสาหกรรม (SITC 5-8) เป็นผลมาจากบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมมากกว่าผลจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรม SITC 6 (Materials) และ SITC 8 (Miscellaneous) มีอัตราการเติบโตของการค้าเกือบทั้งหมดมาจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยแทบจะไม่มีบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเลย ส่วนอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical) และ SITC 7 (Machinery) ก็มีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันสูงกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน

จากการพิจารณารูปแบบการค้ากับกลุ่มประเทศคู่ค้าภายใน APEC พบว่า บทบาทสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมาจากการค้าภายในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก (Intra-East Asia Trade) ซึ่งมีอัตราการเติบโตของการค้าที่ร้อยละ 126.5 เป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 113.4 ที่เหลืออีกเพียงร้อยละ 13.1 เป็นผลมาจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรม ในทำนองเดียวกัน การค้าระหว่างกลุ่ม East Asia กับ NAFTA มีอัตราการเติบโตทางการค้าร้อยละ 61.7 มาจากบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันร้อยละ 32.4 ซึ่งมากกว่าบทบาทจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่มีค่าร้อยละ 29.3 เพียงเล็กน้อย ในทางตรงกันข้าม การค้าของกลุ่ม East Asia กับกลุ่ม ASEAN ซึ่งมีการ

เติบโตสูงสุดที่ร้อยละ 156.5 กลับเป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน คือมีบทบาทร้อยละ 83.9 และ 72.6 ตามลำดับ ส่วนการค้าระหว่างกลุ่ม East Asia กับกลุ่ม ANZCERTA ในช่วงนี้มีอัตราการเติบโตร้อยละ 64.5 มาจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 48.4 ที่เหลืออีกเพียงร้อยละ 16.1 เป็นผลจากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน

ในช่วงปี 1989-1993 การค้าของกลุ่ม East Asia ในภูมิภาค APEC เพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยมีอัตราการเติบโตเพียงร้อยละ 44.3 แต่การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีความสำคัญเพิ่มขึ้นจากปี 1985-1989 อย่างมาก คือการขยายตัวของการค้าภายในภูมิภาคช่วงนี้ทั้งหมดมาจากการเพิ่มขึ้นของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน คือร้อยละ 44.6 เนื่องจากบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมหรือการค้าที่เกิดในสินค้าต่างชนิดกัน (Inter-Industry Trade) มีมูลค่าลดลงส่งผลให้การเติบโตของการค้ารวมภายในภูมิภาค APEC ลดลงด้วย (Cnt มีค่า ร้อยละ -0.3 หมายความว่า มูลค่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมลดลง ทำให้อัตราการเติบโตของการค้ารวมลดลงร้อยละ 0.3 เนื่องจากอัตราการเติบโตของการค้ารวมมาจากผลของการค้าภายในอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างอุตสาหกรรมประกอบกัน) เมื่อพิจารณารายอุตสาหกรรมพบว่า การค้าในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical) และ SITC 8 (Miscellaneous) ซึ่งในช่วงที่แล้วมีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมากกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมอยู่แล้ว และในช่วงนี้บทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันยิ่งชัดเจนขึ้น โดยการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมีอัตราลดลง (ค่า Cnt เป็นลบ คือ ร้อยละ - 5.6 และ - 10.0 ตามลำดับ) ดังนั้น อัตราการเติบโตในการค้ารวมของทั้งสองอุตสาหกรรมจึงเป็นผลจากเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันทั้งหมด ส่วนใน SITC 6 (Materials) และ 7 (Machinery) ก็มีอัตราการเติบโตของการค้ารวมเกือบทั้งหมดมาจากบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันด้วย ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าการค้าในทุกๆ อุตสาหกรรมของกลุ่มประเทศเอเซียตะวันออกต่างก็มีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันสูงมากและมีบทบาทเพิ่มขึ้นในช่วงปี 1989-1993 อีกด้วย

ส่วนการขยายตัวทางการค้าของกลุ่มเอเซียตะวันออกกับกลุ่มประเทศคู่ค้าภายใน APEC ในช่วง 1989-1993 เป็นผลมาจากบทบาทของการขยายตัวในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมากกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมทั้งสิ้น โดยเฉพาะการค้ากับกลุ่ม ANZCERTA ซึ่งมีอัตราการเติบโตของการค้าร้อยละ 5.2 เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของการค้าภายในอุตสาหกรรม

ทั้งหมด (ร้อยละ 13.5) เนื่องจากผลของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมทำให้การเติบโตของการค้ารวมลดลง (Cnt เป็นลบ คือ ร้อยละ -8.3) และการเติบโตของการค้าระหว่าง East Asia กับ ASEAN ในช่วงนี้ คือร้อยละ 102.2 ก็เป็นผลมาจากการค้าภายในอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน ตรงข้ามกับช่วง 1985-1989 ซึ่งมีบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเติบโตของการค้าในภูมิภาค APEC ของกลุ่ม East Asia ในช่วงปี 1989-1993 มีอิทธิพลจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นจากปี 1985-1989 อย่างชัดเจน ส่วนทางด้านดัชนี Grubel-Lloyd แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการค้ารวมของกลุ่ม East Asia เพิ่มขึ้นโดยตลอดในปี 1985, 1989 และ 1993 คือมีค่า ร้อยละ 58.6, 68.1 และ 78.1 ตามลำดับ โดยมูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการค้าภายในกลุ่ม East Asia เอง คือมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 83 ในทุกปีที่ศึกษา

เมื่อพิจารณาสภาพของประเทศในกลุ่ม East Asia ก็พบว่า มีหลายปัจจัยที่สนับสนุนตามทฤษฎีการเกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในกลุ่มนี้ กล่าวคือ กลุ่ม East Asia ประกอบด้วยประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกันและเป็นศูนย์รวมประเทศอุตสาหกรรมและกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย คือ ญี่ปุ่นซึ่งมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงที่สุดและกลุ่ม ASIAN NICS (ยกเว้นประเทศจีน) ซึ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่มีกรรมวิธีการผลิตที่ซับซ้อนหรือใช้เทคโนโลยีเข้มข้น ตามทฤษฎีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันซึ่งอธิบายว่า สินค้าที่อุตสาหกรรมเดียวกันที่มีการสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) และกระบวนการผลิตมีการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันขึ้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่จะพบในสินค้าอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีการผลิตสูงเช่นเดียวกับที่ผลิตในภูมิภาคนี้ แต่จะพบน้อยในสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้าอุปโภคบริโภคดั้งเดิมที่มีความเป็นมาตรฐานเหมือนกัน นอกจากนี้ ภายในกลุ่ม East Asia มีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจระหว่างกันมาก โดยมีการแข่งขันต่อนความชำนาญและความได้เปรียบในการผลิตสินค้าต่างๆ ระหว่างกันโดยผ่านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทางตรง และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในการค้าสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Goods) โดยประเทศญี่ปุ่นมีต้นทุนแรงงานสูงเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนที่ใช้เทคโนโลยีสูงและกลุ่ม ASIAN NICS จะเป็นผู้ประกอบชิ้นส่วนสินค้าโดยนำเข้าสินค้าทุน ชิ้นส่วนอุปกรณ์และสินค้าขั้นกลางต่างๆ จากญี่ปุ่นแล้วนำมาผลิต

ในประเทศ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องคิดเลข เป็นต้น' แล้วส่งออกสินค้าสำเร็จรูปกลับไปยังประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่นๆ ต่อไป และมีบางกรณีที่บริษัทข้ามชาติของญี่ปุ่นลงทุนในประเทศ ASIAN NICS เพื่อผลิตชิ้นส่วนการผลิตที่ต้นทุนต่ำกว่าผลิตในประเทศตน แล้วส่งชิ้นส่วนเหล่านี้ไปยังบริษัทในเครือเดียวกันในประเทศญี่ปุ่นเพื่อผลิตสินค้าขั้นสูงขึ้นหรือสินค้าขั้นสุดท้าย การผลิตในเครือข้ามชาติของญี่ปุ่นนี้อยู่ในอุตสาหกรรมสำคัญคือ Electronics, Electrical Equipment และรถยนต์ ซึ่งการกลุ่มอุตสาหกรรมตามหลัก SITC 2 หลัก ที่ใช้คำนวณในการศึกษา นี้ บางอุตสาหกรรมได้รวมขึ้นส่วนอุปกรณ์หรือส่วนประกอบของสินค้าในอุตสาหกรรมนั้นเข้าไปในหมวดอุตสาหกรรม SITC เดียวกัน เช่น ในอุตสาหกรรม SITC 77 ได้รวม Electrical Machinery และ Electrical Parts เข้าไว้ด้วยกัน และ SITC 78 Road Vehicles ก็เช่นเดียวกันได้รวมส่วนประกอบต่างๆ ของการผลิตเข้าไปด้วย ทำให้เกิดมูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันขึ้น นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นและกลุ่ม ASIAN NICS ได้มีการขยายการลงทุนของบริษัทข้ามชาติไปยังประเทศจีนอีกด้วย เพื่อหาแหล่งผลิตที่มีต้นทุนวัตถุดิบและแรงงานต่ำ เกิดการแบ่งงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่ใช้แรงงานสูงเพิ่มขึ้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การค้าภายใน East Asia นี้ (Intra-East Asia Trade) มีสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันสูงมากในมูลค่าการค้ารวม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สุวินัย ภรณวลัย, ทุนข้ามชาติกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535) , หน้า 189.

ตารางที่ 5.14 Contribution Measures และดัชนี Grubel-Lloyd ของ กลุ่ม East Asia

1985-1989	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)85	GL(j)89
Intra-APEC	91.875	19.658	72.217	0.586	0.681
Chemical (SITC 5)	101.525	20.398	81.128	0.761	0.780
Materials(SITC 6)	87.410	8.531	78.879	0.702	0.798
Machinery (SITC 7)	79.409	28.104	51.305	0.515	0.573
Miscellaneous(SITC 8)	134.687	5.570	129.117	0.594	0.802
ASEAN	156.519	83.893	72.626	0.337	0.414
EAST ASIA	126.498	13.089	113.407	0.910	0.902
ANZCERTA	64.504	48.388	16.117	0.154	0.191
NAFTA	61.653	29.291	32.362	0.301	0.386
1989-1993	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)89	GL(j)93
Intra-APEC	44.304	-0.257	44.560	0.681	0.781
Chemical (SITC 5)	34.165	-5.592	39.757	0.780	0.878
Materials(SITC 6)	27.466	1.913	25.553	0.796	0.825
Machinery (SITC 7)	47.909	3.488	44.421	0.573	0.688
Miscellaneous(SITC 8)	56.235	-9.985	66.172	0.802	0.938
ASEAN	102.175	46.852	55.473	0.414	0.479
EAST ASIA	58.441	16.027	42.414	0.902	0.837
ANZCERTA	5.216	-8.324	13.541	0.191	0.311
NAFTA	20.891	4.631	16.260	0.386	0.454

หมายเหตุ

tt คือ อัตราการเติบโตในมูลค่าการค้ารวมเฉลี่ย

Cnt คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

Ciit คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

GL(j) คือ ดัชนี Grubel-Lloyd ซึ่งแสดงสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการค้ารวมเฉลี่ย

5.2.3 ที่มาของการเติบโตทางการค้าของกลุ่ม ANZCERTA

ในช่วงปี 1985-1989 กลุ่ม ANZCERTA ซึ่งประกอบด้วยประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มีอัตราการเติบโตของการค้าในภูมิภาค APEC ร้อยละ 83.5 (ตาราง 5.15) ซึ่งค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ในภูมิภาค การขยายตัวของการค้าส่วนใหญ่มาจากบทบาทการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมคือ ร้อยละ 58.1 มากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่มีค่าเพียงร้อยละ 25.4 ถึงกว่าเท่าตัว เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละอุตสาหกรรม พบว่า มีเพียงในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical) เท่านั้นที่การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีความสำคัญต่อการเติบโตของการค้ารวมมากกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรม คือ มีบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันร้อยละ 49.1 จากอัตราการเติบโตของการค้ารวมร้อยละ 76.2 ส่วนที่เหลือร้อยละ 27.1 เป็นผลจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม ส่วนอุตสาหกรรม SITC 6 (Materials), SITC 7 (Machinery) และ SITC 8 (Miscellaneous) ในช่วงนี้ต่างมีอัตราการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC จากบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเป็นหลักทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มประเทศคู่ค้าภายในภูมิภาค APEC พบว่า การเติบโตทางการค้าของกลุ่ม ANZCERTA ส่วนใหญ่มีอัตราการเติบโตของการค้ารวมมาจากบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรม คือทั้งในการเติบโตทางการค้ากับกลุ่ม ASEAN, เอเชียตะวันออกและ NAFTA ก็มาจากบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเป็นหลักทั้งสิ้น มีเพียงการค้าภายใน ANZCERTA เองเท่านั้นที่มาจากบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยแทบจะไม่มีผลมาจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเลย กล่าวคือ ในการเติบโตของการค้ารวมในกลุ่ม ANZCERTA ในช่วงนี้ที่ร้อยละ 86.8 เป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 81.7 ที่เหลือเพียงร้อยละ 5.1 เท่านั้นที่เป็นผลจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม เนื่องมาจากทั้งสองประเทศมีอาณาเขตใกล้เคียงกันที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอื่นๆ ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งโดยเปรียบเทียบในการค้าระหว่างกันต่ำกว่าต้นทุนค่าขนส่งของการค้ากับประเทศในกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งรูปแบบอุปสงค์ อุปทานของสินค้าและลักษณะทางเศรษฐกิจ จดคล้ายกันมาก จึงมีการผลิตและบริโภคสินค้าที่คล้ายกันและใช้แทนกันได้ (Substitutability in use) และเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเป็นส่วนสำคัญในการค้าของภูมิภาคนี้เป็นอย่างยิ่ง

ส่วนในช่วงปี 1989-1993 กลุ่ม ANZCERTA เป็นกลุ่มประเทศที่มีอัตราการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ คือ มีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 15.6 เท่านั้น แต่ในแง่ของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกลับมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างมากจากช่วง 1985-1989 ซึ่งเคยมีบทบาทน้อยกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัด โดยในช่วงนี้การขยายตัวของการค้าภายในภูมิภาค APEC ทั้งหมดมาจากบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน คือ จากอัตราการเติบโตของการค้าร้อยละ 15.6 เป็นผลจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันร้อยละ 16.0 เนื่องจากการค้าที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมต่างชนิดกันหรือการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมีมูลค่าน้อยลง จนทำให้การเติบโตของการค้ารวมลดลงตามไปด้วยเล็กน้อย (Cnt มีค่าเท่ากับ -0.4) ดังนั้นการค้าระหว่างอุตสาหกรรมจึงไม่มีความสำคัญต่อการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC ในช่วงนี้เลย

เมื่อพิจารณาในระดับอุตสาหกรรม พบว่าความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่เพิ่มขึ้นของกลุ่ม ANZCERTA ในการค้าภายในภูมิภาค APEC มาจากการค้าในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical), 6 (Materials) และ 7 (Machinery) เป็นหลัก ซึ่งมีการเติบโตของการค้ารวมมาจากผลของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันทั้งสิ้น คือ การค้าระหว่างอุตสาหกรรมมีมูลค่าและความสำคัญลดลง ส่งผลกระทบให้การเติบโตของการค้ารวมลดลงด้วย (Cnt เท่ากับ -1.4, -7.3 และ -3.6 ตามลำดับ) ส่วนในอุตสาหกรรม SITC 8 (Miscellaneous) อัตราการเติบโตของการค้ารวมยังคงได้รับบทบาทจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่ความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันก็เพิ่มขึ้นจนไม่แตกต่างจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากเท่ากับในช่วง 1985-1989 คือ อัตราการเติบโตของการค้ารวมร้อยละ 41.2 เป็นผลมาจากอัตราการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมร้อยละ 25.6 และเป็นผลจากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ร้อยละ 15.7

การเติบโตทางการค้าของกลุ่ม ANZCERTA ในช่วง 1989-1993 มีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นอย่างมากในการเติบโตของการค้ากับกลุ่มประเทศต่างๆ ในภูมิภาค APEC กล่าวคือ ในการค้ากับกลุ่ม ASEAN ซึ่งช่วง 1985-1989 การเติบโตของการค้ามาจากบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเกือบเท่าตัว แต่ในช่วง 1989-1993 พบว่าการเติบโตในการค้ารวมทั้งหมดร้อยละ 79.0 มี

บทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมร้อยละ 47.7 โดยการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีบทบาทน้อยกว่าเพียงเล็กน้อย คือร้อยละ 32.1 และไม่ว่าในการเติบโตของการค้าภายใน ANZCERTA เองหรือการค้ากับกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและ NAFTA ก็ล้วนมาจากผลของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเป็นหลักทั้งสิ้น ทางด้านผลกระทบจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมพบว่า ในช่วง 1989-1993 อัตราการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมแทบจะไม่มีผลกระทบต่ออัตราการเติบโตของการค้ารวมในภูมิภาคเลย ยิ่งไปกว่านั้น ในการค้ากับกลุ่มเอเชียตะวันออก การค้าระหว่างอุตสาหกรรมยังทำให้การค้ารวมมีอัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 3.6 อีกด้วย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าดัชนี Grubel-Lloyd พบว่า แม้มูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการค้ารวมของกลุ่ม ANZCERTA ภายในภูมิภาค APEC จะมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำในทุกปีที่พิจารณา แต่ก็ได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยโดยตลอด คือมีค่าร้อยละ 28.6, 29.4 และ 39.3 ในปี 1985, 1989 และ 1993 ตามลำดับ เนื่องจากการค้าของกลุ่ม ANZCERTA กับกลุ่มอื่นๆ ในภูมิภาคมีสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันค่อนข้างน้อย ยกเว้นแต่การค้าภายใน ANZCERTA เอง ซึ่งเป็นการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเกือบทั้งหมด คือ มีดัชนี Grubel-Lloyd สูงมากถึงประมาณร้อยละ 93 ในทุกปีที่พิจารณา

การที่การค้าภายใน ANZCERTA เป็นการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเกือบทั้งหมด ดังที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องมาจากประเทศสมาชิกในกลุ่ม ANZCERTA เป็นประเทศพัฒนาแล้วทั้งคู่ คือ ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มีที่ตั้งของประเทศอยู่ในทวีปออสเตรเลียซึ่งค่อนข้างห่างไกลจากประเทศอื่นๆ ทำให้มีต้นทุนการขนส่งสินค้ากับประเทศนอกกลุ่มสูงและทั้งสองประเทศในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างมากทั้งในด้านภาษาและรูปแบบวัฒนธรรม ส่วนในด้านเศรษฐกิจก็เป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีระดับรายได้ต่อหัวอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน (GNP ต่อหัวในปี 1993 คือ 17,510 และ 12,900 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ตามลำดับ) ซึ่งสะท้อนรสนิยมในการบริโภคที่คล้ายกัน นอกจากนี้ยังเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีในประเทศเช่นเดียวกันอีกด้วย ดังนั้นจึงเกิดความคล้ายคลึงกันในอุปสงค์และอุปทานของสินค้าและอุตสาหกรรมที่ผลิต เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าในอุตสาหกรรมเดียวกันขึ้น อีกทั้งทางด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ได้มีการลงนามในการรวมกลุ่ม ANZCERTA (Australia-New Zealand Closer Economic Relations Trading Agreement) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1983 เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีศุลกากรและไม่ใช่ภาษีศุลกากร เพื่อให้เกิดเขตการค้าเสรีในทั้งสองประเทศ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการค้าภายใน

ในอุตสาหกรรมเดียวกันอีกทางหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวมา ล้วนเป็นปัจจัยเกื้อหนุนทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีความสำคัญต่อการค้าในกลุ่ม ANZCERTA เป็นอย่างมาก

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่ารูปแบบการค้าในกลุ่ม ANZCERTA มีมูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในสัดส่วนค่อนข้างต่ำในการค้าภายในภูมิภาค APEC ยกเว้นการค้าภายใน ANZCERTA เองมีการค้ารวมเกือบทั้งหมดเป็นการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในด้านอิทธิพลของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการเติบโตของการค้ารวมในภูมิภาค APEC มีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วง 1985-1993 ในทุกๆ อุตสาหกรรม และในระดับการค้ากับกลุ่มประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค APEC ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.15 Contribution Measures และดัชนี Grubel-Lloyd ของ กลุ่ม ANZCERTA

1985-1989	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)85	GL(j)89
Intra-APEC	83.481	58.063	25.417	0.286	0.294
Chemical (SITC 5)	76.199	27.095	49.103	0.462	0.541
Materials(SITC 6)	78.220	47.996	30.225	0.466	0.431
Machinery (SITC 7)	68.557	70.179	18.378	0.139	0.171
Miscellaneous(SITC 8)	81.004	57.034	23.970	0.330	0.313
ASEAN	169.056	104.234	64.821	0.349	0.367
EAST ASIA	70.037	61.052	8.985	0.119	0.123
ANZCERTA	86.834	5.092	81.742	0.929	0.935
NAFTA	89.242	73.042	16.200	0.175	0.178
1989-1993	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)89	GL(j)93
Intra-APEC	15.602	-0.369	15.970	0.294	0.393
Chemical (SITC 5)	27.288	-1.396	28.684	0.541	0.650
Materials(SITC 6)	3.525	-7.260	10.786	0.431	0.521
Machinery (SITC 7)	12.783	-3.560	16.343	0.171	0.297
Miscellaneous(SITC 8)	41.170	25.629	15.732	0.313	0.335
ASEAN	79.039	47.648	32.075	0.367	0.386
EAST ASIA	8.752	-3.564	12.316	0.123	0.226
ANZCERTA	23.386	1.110	22.276	0.935	0.938
NAFTA	7.404	0.376	7.028	0.178	0.231

หมายเหตุ

tt คือ อัตราการเติบโตในมูลค่าการค้ารวมเฉลี่ย

Cnt คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

Ciit คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

GL(j) คือ ดัชนี Grubel-Lloyd ซึ่งแสดงสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการค้ารวมเฉลี่ย

5.2.4 ที่มาของการเติบโตทางการค้าของกลุ่ม NAFTA

ในช่วง 1985 ถึง 1989 การค้ารวมภายในภูมิภาค APEC ของกลุ่ม NAFTA ซึ่งประกอบด้วยประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่ำที่สุดที่ร้อยละ 51.9 เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค (ตารางที่ 5.16) โดยมีบทบาทสำคัญมาจากการขยายตัวผ่านการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ร้อยละ 36.3 ซึ่งมากกว่าบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมซึ่งมีค่าเพียงร้อยละ 15.6 ประมาณเท่าตัว เนื่องจาก ทุกๆ อุตสาหกรรมที่พิจารณามีการเติบโตของการค้ารวมมาจากบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรม SITC 6 (Materials) มีการเติบโตของการค้ารวมมาจากการขยายตัวของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเกือบทั้งหมด คืออัตราการเติบโตของการค้ารวมโดยเฉลี่ยร้อยละ 56.3 เป็นผลจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันถึงร้อยละ 55.9 ที่เหลืออีกเพียงร้อยละ 0.4 เป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม ส่วนในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical), SITC 7 (Machinery) และ SITC 8 (Miscellaneous) ก็มีการเติบโตของมูลค่าการค้ารวมโดยส่วนใหญ่จากบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเช่นกัน

ทางด้านกลุ่มประเทศคู่ค้าในภูมิภาค APEC ในช่วง 1985-1989 พบว่า การค้าของ NAFTA มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดในการค้ากับกลุ่ม ASEAN ที่ร้อยละ 83.5 จากบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเล็กน้อย เช่นเดียวกับการเติบโตของการค้ากับกลุ่ม ANZCERTA และกลุ่มเอเชียตะวันออก คือทั้งสองกลุ่มมีการเติบโตของการค้ากับกลุ่ม NAFTA ในช่วงนี้เท่ากับ ร้อยละ 60.4 และ 60.6 ตามลำดับ เป็นผลมาจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันทั้งคู่ ส่วนการขยายตัวของการค้าภายในกลุ่ม NAFTA เอง (Intra-NAFTA trade) มีบทบาทสำคัญจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันถึงร้อยละ 36.7 จากการเติบโตของการค้าร้อยละ 41.4 ส่วนที่เหลืออีกเพียงร้อยละ 4.7 เป็นผลจากการเติบโตของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม

อัตราการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC ของกลุ่ม NAFTA ในช่วงปี 1989-1993 มีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นอย่างมากจากช่วง 1985-1989 โดยการเติบโตในการค้ารวม ร้อยละ 44.2 มาจากผลของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียว

กันถึงร้อยละ 38.7 ที่เหลืออีกเพียงร้อยละ 5.4 เป็นผลจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ถ้าไม่มีบทบาทของการเติบโตในค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเลย การเติบโตของการค้าในภูมิภาค APEC ของกลุ่ม NAFTA จะเหลือเพียงร้อยละ 5.4 เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับช่วง 1985-1989 จะพบว่า การเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อการค้ารวมลดลง ตรงกันข้ามกับการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันซึ่งมีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเป็นผลมาจากการค้าในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical), SITC 7 (Machinery) และ SITC 8 (Miscellaneous) ในช่วง 1989-1993 มีบทบาทของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการเติบโตของการค้ารวมเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น โดยเฉพาะการค้าในอุตสาหกรรม SITC 5 (Chemical) มีการเติบโตของการค้าทั้งหมดมาจากผลของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน เนื่องจากผลของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมทำให้การเติบโตของการค้ารวมลดลง (Cnt เท่ากับร้อยละ -1.8) ส่วนการเติบโตของการค้าในอุตสาหกรรม SITC 6 (Materials) พบว่าบทบาทจากการเติบโตของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการค้ารวมโดยเฉลี่ยลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันก็ยังคงมีบทบาทต่อการเติบโตของการค้ารวมมากกว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับช่วง 1985-1989

เมื่อพิจารณากลุ่มประเทศคู่ค้าภายใน APEC พบว่า ในช่วง 1989-1993 การเติบโตทางการค้าของกลุ่ม NAFTA มีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในการเติบโตของการค้ากับกลุ่ม ANZCERTA และการค้าภายใน NAFTA เอง โดยการค้าระหว่างอุตสาหกรรมไม่มีความสำคัญต่อการเติบโตของการค้าเลย มีแต่จะทำให้อัตราการเติบโตของการค้ารวมลดลง (Cnt เท่ากับร้อยละ -6.5 และ -4.6 ตามลำดับ) จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมต่อการค้ารวมในช่วงนี้ลดลงจากเดิมด้วย โดยเฉพาะการค้าของกลุ่ม NAFTA กับกลุ่ม ANZCERTA ซึ่งมีบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่ทำให้การค้ารวมลดลงมากกว่าบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่ทำให้การค้ารวมเพิ่มขึ้น (Ciiit เท่ากับร้อยละ 3.3) จึงทำให้การค้ารวมมีอัตราการเติบโตสุทธิลดลงร้อยละ 3.2 (ii มีค่าเท่ากับ -3.2) อย่างไรก็ตาม การเติบโตในการค้าของ NAFTA กับกลุ่มเอเชียตะวันออกเป็นผลมาจากการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเล็กน้อย (Cnt และ Ciiit เท่ากับ 12.6 และ 10.9 ตามลำดับ) ซึ่งใกล้เคียงกับในช่วงปี 1985-1989 เช่นเดียวกับการค้าของ NAFTA กับกลุ่ม ASEAN ในช่วงนี้ยังคงมีบทบาทของการเติบโตจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่า

การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ดังนั้นเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่าบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทางด้านสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อมูลค่าการค้ารวมของกลุ่ม NAFTA ในภูมิภาค APEC มีสัดส่วนค่อนข้างสูง คือ จากดัชนี Grubel-Lloyd ในปี 1985 ,1989 และ 1993 มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 71.0, 70.6 และ 75.8 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในมูลค่าการค้ารวมส่วนใหญ่เป็นการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันและเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการค้ากับแต่ละกลุ่มประเทศ พบว่า การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันไม่ใช่ส่วนสำคัญเท่าไร แต่เกิดจากการค้าในกลุ่ม NAFTA เองเช่นเดียวกับรูปแบบการค้าในภูมิภาคอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยมีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 92 ในทุกปีที่พิจารณา

การค้าภายในกลุ่ม NAFTA ซึ่งประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และ เม็กซิโก เป็นการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเกือบทั้งหมด (ค่าดัชนีมากกว่าร้อยละ 92) เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีพรมแดนติดต่อกับอีกสองประเทศข้างต้น โดยเฉพาะพรมแดนของประเทศสหรัฐอเมริกากับแคนาดาซึ่งเป็นระยะทางยาวไกล ทำให้เกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในรูปแบบการค้าที่พรมแดน (Border Trade) ได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้ต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อซื้อจากผู้ผลิตในประเทศตนที่อยู่ห่างไกลออกไป ประกอบกับประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดามีลักษณะพื้นฐานหลายอย่างคล้ายกัน เช่น เป็นประเทศพัฒนาแล้วและมีรายได้ต่อหัวอยู่ในระดับสูงทั้งคู่ ทำให้มีรูปแบบความพอใจคล้ายกัน ยิ่งไปกว่านั้น สหรัฐอเมริกาได้มีข้อตกลงทางการค้าเสรีกับประเทศแคนาดา (Canadian - American Free Trade Agreement : CAFTA) ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา ภาษีศุลกากรตลอดจนข้อจำกัดทางการค้าต่างๆ จะค่อยๆ ลดลงจนหมดไปในที่สุด และมีความสัมพันธ์กับประเทศเม็กซิโกในฐานะมิตรระดับพิเศษ จนในที่สุดได้ผลักดันให้ขยายเขตการค้าเสรีครอบคลุมประเทศเม็กซิโกด้วย โดยในวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1992 มีการตกลงอย่างเป็นทางการจัดตั้งเขตการค้าเสรีทวีปอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Area : NAFTA) สิ่งเหล่านี้ทำให้การค้าในกลุ่มประเทศนี้ ปราศจากสิ่งกีดขวางทั้งในแง่ของภูมิศาสตร์และต้นทุนที่เกิดจากการกีดกันทางการค้า ซึ่งทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีความสำคัญในภูมิภาคนี้และยังสามารถเพิ่มมูลค่าการค้าในกลุ่ม NAFTA ได้อีกเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 5.16 Contribution Measures และดัชนี Grubel-Lloyd ของ กลุ่ม NAFTA

1985-1989	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)85	GL(j)89
Intra-APEC	51.935	15.631	38.304	0.710	0.706
Chemical (SITC 5)	61.068	18.153	42.915	0.863	0.802
Materials(SITC 6)	56.266	0.374	55.892	0.759	0.843
Machinery (SITC 7)	45.227	15.619	29.609	0.725	0.703
Miscellaneous(SITC 8)	78.381	33.830	44.551	0.473	0.515
ASEAN	122.530	65.201	57.329	0.507	0.486
EAST ASIA	60.573	33.216	27.357	0.243	0.322
ANZCER	60.395	43.830	16.565	0.221	0.241
NAFTA	41.414	4.687	36.747	0.944	0.928
1989-1993	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)	GL(j)89	GL(j)93
Intra-APEC	44.232	5.474	38.757	0.706	0.758
Chemical (SITC 5)	41.910	-1.748	43.658	0.802	0.873
Materials(SITC 6)	29.603	3.105	26.498	0.843	0.855
Machinery (SITC 7)	42.694	3.518	39.376	0.703	0.768
Miscellaneous(SITC 8)	67.951	20.741	47.197	0.515	0.568
ASEAN	83.483	55.366	28.049	0.466	0.417
EAST ASIA	23.594	12.690	10.904	0.322	0.349
ANZCER	-3.176	-6.524	3.347	0.241	0.284
NAFTA	54.733	-4.575	59.308	0.928	0.983

หมายเหตุ

tt คือ อัตราการเติบโตในมูลค่าการค้ารวมเฉลี่ย

Cnt คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

Ciit คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

GL(j) คือ ดัชนี Grubel-Lloyd ซึ่งแสดงสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่อการค้ารวมเฉลี่ย

5.2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ที่มาของการเติบโตในมูลค่าการค้ารวม

ในช่วงปี 1985-1993 มีการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC (Intra-APEC Trade) จากการขยายตัวของการค้าในทุกกลุ่มประเทศในภูมิภาคอื่นได้แก่ กลุ่ม ASEAN, East Asia, ANZCERTA และ NAFTA ดังสรุปในตารางที่ 5.17 ซึ่งได้แบ่งการคำนวณเปรียบเทียบเป็นสองช่วงเวลา คือ ช่วงปี 1985-1989 และ 1989-1993 โดยพบว่าความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นในทุกๆ กลุ่มการค้าในช่วงปี 1989-1993 โดยมีบทบาทต่อการเติบโตของการค้ารวมมากกว่าบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมในทุกกลุ่มประเทศ โดยเฉพาะกลุ่ม East Asia และกลุ่ม ANZCERTA มีการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC ในช่วงปี 1989-1993 มาจากการบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันทั้งสิ้น เนื่องจากทั้งสองกลุ่มมีการค้าระหว่างอุตสาหกรรมลดลง (ค่า Cnt ตีลบ) จนกระทั่งทำให้การค้ารวมมีอัตราการเติบโตโดยรวมลดลงด้วย โดยผลการคำนวณในรายละเอียดที่กล่าวมา (ตารางที่ 5.13 - 5.16) สรุปได้ว่า ในทุกๆ อุตสาหกรรมโดยเฉลี่ย ทั้ง SITC 5 (Chemical), SITC 6 (Materials), SITC 7 (Machinery) และ SITC 8 (Miscellaneous) ของทุกกลุ่มประเทศในปี 1989-1993 มีอัตราการเติบโตของการค้าโดยรวมด้วยบทบาทของการเติบโตในการค้าประเภทการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมากกว่าบทบาทของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมทั้งสิ้น (Cint > Cnt) ยกเว้นการค้าในอุตสาหกรรม SITC 8 (Miscellaneous) ของกลุ่ม ANZCERTA เพียงอุตสาหกรรมเดียวที่มีบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากกว่าบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าโดยส่วนใหญ่การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันจะมีบทบาทครอบคลุมการเติบโตในการค้ารวมเกือบทั้งหมดและหลายๆ อุตสาหกรรมในบางกลุ่มประเทศมีบทบาทของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมในช่วงนี้น้อยมากจนเป็นลบเลยทีเดียว ซึ่งหมายความว่า การค้าระหว่างอุตสาหกรรมมีผลทำให้การค้ารวมมีอัตราการเติบโตลดลง โดยภาพรวมในช่วงปี 1989-1993 บทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการเติบโตของการค้าภายในภูมิภาค APEC ทุกๆ อุตสาหกรรมได้เพิ่มความสำคัญขึ้นจากช่วงปี 1985-1989 อย่างมากอีกด้วย (ยกเว้นอุตสาหกรรม SITC 6 (Materials) ของกลุ่ม ASEAN และกลุ่ม NAFTA มีบทบาทของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการเติบโตของการค้ารวมลดลงเล็กน้อย) ส่วนภาพรวมของการค้าระหว่างแต่ละกลุ่มในภูมิภาคก็มีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นในช่วงปี 1989-1993 เช่นเดียวกัน โดยการค้าระหว่างหลายกลุ่มประเทศมีการเติบโตของการค้ามา

จากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันทั้งหมด เนื่องจากการค้าระหว่างอุตสาหกรรมลดลง (Cnt ติดลบ) จนทำให้การเติบโตของการค้าโดยรวมลดลงด้วย

ดังนั้นสรุปได้ว่า นโยบายการเปิดเสรีทางการค้าในภูมิภาค APEC ที่จะเกิดขึ้น จะมีแนวโน้มการขยายตัวของการค้าในภูมิภาค APEC ผ่านการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งจะมีต้นทุนการปรับตัวในระยะสั้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่ผลิต (Adjustment Cost) น้อยกว่าการปรับตัวผ่านการค้าระหว่างอุตสาหกรรม แสดงถึงความเป็นไปได้ในการร่วมมือกันลดอุปสรรคทางการค้าในภูมิภาคนี้ ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ในปี 2020

ตารางที่ 5.17 สรุป Contribution Measures ของการค้าภายในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

กลุ่มประเทศ	YEAR	tt(j)	Cnt(j)	Ciit(j)
ASEAN	1985-1989	153.188	50.232	102.956
	1989-1993	101.922	33.314	68.681
EAST ASIA	1985-1989	91.875	19.658	72.217
	1989-1993	44.304	-0.257	44.560
ANZCER	1985-1989	83.481	58.063	25.417
	1989-1993	15.602	-0.369	15.970
NAFTA	1985-1989	51.935	15.631	36.304
	1989-1993	44.232	5.474	38.757

หมายเหตุ

tt คือ อัตราการเติบโตในมูลค่าการค้ารวมเฉลี่ย

Cnt คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

Ciit คือ ผลกระทบของการเติบโตในการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่มีต่อการเติบโตในการค้ารวมเฉลี่ย

5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน : กรณีศึกษาการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิก ASEAN

ในส่วนนี้จะเป็ผลของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในประเทศไทยและสมาชิก ASEAN กรณีศึกษาในปี 1991 โดยอาศัยหลักวิธีการทางเศรษฐมิติหาความสัมพันธ์ของระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าในกลุ่มประเทศสมาชิก ASEAN คือ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ (ไม่รวมบรูไน) กับปัจจัยที่กำหนดขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3) โดยแบบจำลองนี้ได้กำหนดให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเป็นตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ยของอัตราค่าแรงต่อแรงงาน (WL) ในแต่ละอุตสาหกรรม และ มูลค่าการลงทุนเฉลี่ยของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า (JAP) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับตัวแปรอิสระ คือ ระดับภาษีศุลกากรเฉลี่ยในแต่ละอุตสาหกรรมของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า (TR), ระยะห่างระหว่างเมืองหลวงของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า (DIST), ความแตกต่างของรายได้ต่อหัว (DPCI) ระหว่างทั้งสองประเทศและความแตกต่างของอัตราค่าแรงต่อแรงงาน (DWL) ในแต่ละอุตสาหกรรมของทั้งสองประเทศ โดยรูปแบบฟังก์ชันที่จะประมาณค่าเป็นดังนี้

$$IIT_{jk} = C_{jk} + a_1 WL_{jk} - a_2 DPCI_{jk} - a_3 DWL_{jk} - a_4 TR_{jk} - a_5 DIST_{jk} + a_6 JAP_{jk}$$

การวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ผลการศึกษาส่วนมากจะสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้างต้น (ตารางที่ 5.18) สัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในปี 1991 มีความสัมพันธ์กับตัวแปรค่าเฉลี่ยของอัตราค่าแรงต่อแรงงาน (WL) ในแต่ละอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรมีค่าเป็นบวก หมายความว่า อุตสาหกรรมที่มีอัตราค่าแรงต่อแรงงานเฉลี่ยสูงซึ่งมีแนวโน้มว่ามีระดับความเป็นอุตสาหกรรมสูง และผลิตสินค้าที่มีความหลากหลาย (Differentiated Products) มีการใช้เทคโนโลยีและความรู้ความสามารถของแรงงานในการผลิตมาก ทำให้มีสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการค้ารวมสูงด้วย โดยผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้างต้น

สำหรับความแตกต่างของอัตราค่าแรงต่อแรงงานเฉลี่ย (DWL) ในแต่ละอุตสาหกรรมระหว่างสองประเทศ มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในทางตรงกันข้ามคือ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเป็นลบ เนื่องจากอุตสาหกรรมที่มีอัตราค่าแรงต่อแรงงานเฉลี่ยสูงแสดงถึงแรงงานที่มีฝีมือและระดับเทคโนโลยีสูงด้วย ดังนั้นตัวแปรนี้จะอธิบายได้ว่า อัตราค่าแรงต่อแรงงานที่คล้ายกันของทั้งสองประเทศ (ค่า DWL ต่ำ) ซึ่งแสดงถึงความคล้ายกันในด้านปัจจัยการผลิต ศักยภาพแรงงานและเทคโนโลยีที่ใช้ ดังนั้น ลักษณะสินค้าที่ผลิตได้ของทั้งสองประเทศจึงเป็นสินค้าที่สามารถใช้แทนกันได้มาก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าประเภทเดียวกันหรือเกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันสูงซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีและสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาด้านอุปสงค์ของผู้บริโภค คือ ความแตกต่างของระดับรายได้ต่อหัวระหว่างทั้งสองประเทศ (DPCI) ดังนั้น ถ้ามีความคล้ายกันของระดับรายได้ต่อหัวระหว่างสองประเทศ (ค่า DPCI ต่ำ) เป็นการสะท้อนให้เห็นว่ารสนิยมหรือโครงสร้างอุปสงค์ของสินค้าในทั้งสองประเทศคล้ายกัน จะมีความสำคัญของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันสูง แต่จากการวิเคราะห์ พบว่าตัวแปร DPCI ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกรณีการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก ASEAN อื่นๆ เกิดขึ้นในสินค้าชั้นกลางหรือชิ้นส่วนประกอบต่างๆ เป็นจำนวนมาก เนื่องมาจากการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญในแนวดิ่ง (Vertical Specialization) ดังเห็นได้จากกิจกรรมของบริษัทข้ามชาติจำนวนมาก ซึ่งการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่เกิดขึ้นในสินค้าชั้นกลางนี้ ไม่เกี่ยวกับความคล้ายกันของโครงสร้างอุปสงค์และความพอใจของผู้บริโภค ดังนั้น ความแตกต่างของรายได้ในทั้งสองประเทศ (DPCI) จึงไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมในภูมิภาคนี้เท่าใดนัก

ส่วนปัจจัยทางด้านอุปสรรคและสิ่งกีดขวางทางการค้าซึ่งได้แก่ ระยะห่างระหว่างประเทศไทยกับแต่ละประเทศสมาชิก ASEAN (ตัวแปร DIST) ก็พบว่ามีอิทธิพลต่อระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของทั้งสองประเทศ แม้ว่าระยะห่างของประเทศไทยกับแต่ละประเทศสมาชิกในกลุ่ม ASEAN อื่นๆ จะไม่ห่างไกลกันมากนักก็ตาม โดยตัวแปร DIST มีสัมประสิทธิ์เป็นลบและมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หมายความว่า ถ้าสิ่งกีดขวางทางการค้าในด้านระยะทางการขนส่งเพิ่มขึ้นซึ่งหมายถึงต้นทุนและระยะเวลาในการขนส่งจะเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันลดลง ตามเหตุผลทางทฤษฎีก็คือ ต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นไปหักล้างกับต้นทุนที่จะลดลงจากการประหยัดต่อขนาดซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเกิดการค้าภายใน

อุตสาหกรรมเดียวกัน ดังนั้นระยะทางที่ห่างไกลจะทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันน้อยลง

ส่วนตัวแปรอัตราภาษีศุลกากร (TR) ซึ่งเป็นสิ่งกีดขวางทางการค้าอีกอย่างหนึ่งที่เพิ่มภาระและต้นทุนในการค้าขึ้น จึงน่าจะมีเครื่องหมายเป็นลบเช่นเดียวกับตัวแปรระยะห่างระหว่างประเทศ (DIST) แต่จากการวิเคราะห์ พบว่า มีสัมประสิทธิ์เป็นบวก ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้างต้น โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะมีสิ่งจูงใจขดเซชภาษีรูปแบบต่างๆ หรือการให้สิทธิพิเศษทางภาษีอากร เช่น การนำเข้าชิ้นส่วนประกอบหรือสินค้าระหว่างทำเพื่อนำมาผลิตต่อในประเทศภายใต้สิทธิพิเศษทางการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น ทำให้ตัวแปรอัตราภาษีศุลกากรไม่เป็นไปตามสมมติฐาน นอกจากนี้ อุปสรรคทางการค้าที่นำมาพิจารณาในแบบจำลองได้ศึกษาเฉพาะมาตรการกีดกันทางภาษีศุลกากร (Tariff Barriers) โดยเฉลี่ยไม่ถ่วงน้ำหนัก และไม่ได้ศึกษาทางด้านมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-tariff Barriers) เช่น โควต้าต่างๆ ใบอนุญาตนำเข้า มาตรการป้องกันการทุ่มตลาดต่างๆ และ VERs เป็นต้น จึงอาจจะไม่สามารถแสดงถึงผลกระทบที่แท้จริงของอุปสรรคทางการค้าในด้านนโยบายของรัฐบาลได้สมบูรณ์ จึงอาจทำให้การวิเคราะห์คลาดเคลื่อนไปได้

สำหรับตัวแปรตัวสุดท้ายที่พิจารณา คือ ระดับการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นเฉลี่ยของประเทศไทยกับแต่ละประเทศสมาชิก ASEAN มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งแสดงว่า ระดับกิจกรรมของบริษัทข้ามชาติจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีความสำคัญอย่างมากในการลงทุนทางตรงในภูมิภาค ASEAN กล่าวคือ ได้สร้างเครือข่ายการผลิตเชื่อมโยงในภูมิภาค โดยเกิดกระบวนการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศเฉพาะอย่างตามความชำนาญดังเช่นเครือข่ายของบริษัทโตโยต้า (ดังรูปที่ 5.1 หน้า 74) ที่ได้กล่าวมาแล้ว มีผลทำให้มูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเพิ่มขึ้นตามระดับของกิจกรรมข้ามชาติของญี่ปุ่นที่เชื่อมโยงกัน

ผลการศึกษาโดยทั่วไปพบว่า ปัจจัยต่างๆ ที่รวมอยู่ในสมการสามารถอธิบายระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันได้เพียงบางส่วน กล่าวคือ มีค่า Adjusted R^2 ค่อนข้างต่ำ คือ 0.221 แต่อย่างไรก็ตาม ค่า F-statistics เท่ากับ 4.868 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นสูงถึง

ร้อยละ 99 และเมื่อพิจารณาค่า Durbin-Watson จากผลการคำนวณค่าทางสถิติเท่ากับ 1.830 พบว่าไม่มีปัญหา Auto Correlation นอกจากนี้การทดสอบปัญหาทางสถิติที่เรียกว่า Heteroskedasticity ซึ่งจะทำให้ค่าความเบี่ยงเบนของตัวประมาณค่าขาดความเที่ยงตรง โดยใช้วิธี White Heteroskedasticity Test ก็ไม่พบปัญหานี้ด้วยเช่นกัน การที่ผลการศึกษามีค่า Adjusted R^2 ต่ำ อาจเป็นเพราะผลของปัจจัยกำหนดสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ในการค้าของประเทศไทยกับแต่ละประเทศในกลุ่ม ASEAN มีความแตกต่างกันในแต่ละอุตสาหกรรม การวิเคราะห์โดยรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกัน จึงทำให้ความสามารถในการอธิบาย ด้รณีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของตัวแปรอิสระต่างๆ ลดลง นอกจากนี้อาจมีปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากแบบจำลองนี้ที่สามารถอธิบายการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของประเทศไทย ในภูมิภาค ASEAN ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ในการค้ารวมของประเทศไทยที่ผ่านมา ก็ถือได้ว่า ผลการศึกษานี้ค่อนข้างอธิบายได้ตาม สมมติฐานและทฤษฎีการเกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมากกว่าการศึกษาอื่นๆ ซึ่งได้แก่ การศึกษาของ Pannee² ได้ทดสอบความสัมพันธ์ของสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน กับตัวแปรระดับภาษีศุลกากรซึ่งเป็นตัวแปรของสิ่งกีดขวางทางการค้า โดยตั้งสมมติฐานว่ามีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันเช่นเดียวกับในการศึกษานี้ ตัวแปรตัวที่สองคือ จำนวนสินค้าใน SITC 5 หลักในแต่ละอุตสาหกรรม SITC 4 หลักและตัวแปร ตัวสุดท้ายคือ ความแปรปรวนของราคาส่งออกต่อหน่วย ซึ่งสองตัวแปรหลังเป็นตัวแทนของความ หลากหลายของสินค้าในแต่ละอุตสาหกรรม (สมมติฐานคือมีความสัมพันธ์ทางเดียวกับการค้า ภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน) โดยผลการวิเคราะห์ พบว่าผลที่ได้ทุกตัวแปรมีเครื่องหมายตรงข้าม กับทฤษฎีและสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งค่า R^2 ที่ได้ต่ำมาก คือ ไม่ถึง 0.06 ซึ่งหมายความว่าอธิบายปัจจัยที่ทำให้เกิดการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของประเทศไทยได้ไม่ถึงร้อยละ 6 นั่นเอง นอกจากนี้ การศึกษาของ ทวรรณ³ ได้ใช้แบบจำลองคล้ายคลึงกับ

² Pannee Suwantupinton, "Intra-industry Trade in Manufacturing Industries in Thailand" (M.A.Thesis, Faculty of Economics Thammasat University, 1987).

³ ทวรรณ ศรีวราพงศ์, "โอกาส และ ศักยภาพในการค้าภาคอุตสาหกรรมของไทยในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 39-40.

การศึกษานี้ แต่พิจารณาในระดับประเทศ ไม่ได้ลงรายละเอียดในแต่ละอุตสาหกรรม และวิเคราะห์การค้าของไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรความแตกต่างของทุนต่อแรงงาน (ในการศึกษานี้ใช้ตัวแปรค่าแรงต่อแรงงานเป็นตัวแทน), การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ และรายได้ของรัฐบาลซึ่ง ทรรคิน ใช้เป็นตัวแทนของอัตราภาษีศุลกากร ทั้งสามตัวแปรไม่สามารถอธิบายการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ตามสมมติฐาน มีเพียงความแตกต่างของรายได้ต่อหัวและความแตกต่างของอัตราส่วนทุนต่อแรงงานระหว่างสองประเทศ (ซึ่งในการศึกษานี้คือ ตัวแปรความแตกต่างของอัตราค่าแรงต่อแรงงาน) เท่านั้นที่สามารถอธิบายการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของประเทศไทยกับบางประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกได้ กล่าวคือ มีเพียงตัวแปรทั้งสองเท่านั้นที่มีเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ตรงตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกรณีของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าในกลุ่ม ASEAN ได้ดังนี้

- ความคล้ายกันในด้านปัจจัยการผลิตในประเทศไทยและประเทศคู่ค้า ความซับซ้อนและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทำให้เกิดความหลากหลายในสินค้าและระดับการลงทุนสร้างเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศใน ASEAN ของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น เป็นสิ่งที่ทำให้ดัชนีแสดงสัดส่วนการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของประเทศไทยกับประเทศสมาชิกในภูมิภาคนี้สูงขึ้น
- อุปสรรคที่เกิดขวางการค้าทางธรรมชาติ คือ ระยะทางที่ห่างกันระหว่างประเทศทำให้ต้นทุนการขนส่งสูงขึ้นมีผลให้ดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันต่ำลง
- อัตราภาษีศุลกากรซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งกีดขวางทางการค้าทางด้านนโยบายรัฐบาล พบว่า ไม่มีผลต่อดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง สิ่งกีดขวางการค้าอันนอกจากมาตรการทางภาษีศุลกากรแล้ว ก็ยังมีมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรอีกด้วย ดังนั้นจึงสรุปไม่ได้แน่นอนว่า สิ่งกีดขวางทางการค้าจะมีผลอย่างไรต่อการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของประเทศไทยกับประเทศสมาชิกกลุ่ม ASEAN
- ส่วนความแตกต่างของรายได้ต่อหัวซึ่งแสดงถึงโครงสร้างอุปสงค์และรสนิยมของผู้บริโภคที่แตกต่างกันในทั้งสองประเทศ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน อาจเนื่องจากการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้จำนวนมากเป็นการค้าในสินค้าขั้นกลางหรือส่วนประกอบต่างๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับความคล้ายกันของอุปสงค์ผู้บริโภค จึงทำให้ตัวแปรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยภาพรวม ปัจจัยต่างๆ ที่ได้นำมาศึกษาสามารถอธิบายการเกิดขึ้นของการค้าภายใน
อุตสาหกรรมเดียวกันของประเทศไทยในภูมิภาคนี้ได้ส่วนหนึ่ง ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.18 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน

Variables	Coefficients	t-statistics	Prob.
Constant	46.19362	2.342021	0.0218
DIST	-0.024878	-1.698908	0.0934
DWL	-25.07311	-2.604954	0.0110
DPCI	7.229077	0.439831	0.6613
WL	0.004445	1.791574	0.0772
JAP	0.003492	1.807598	0.0746
TR	0.460497	1.244059	0.2173

R-squared	0.277605
Adjusted R-squared	0.220574
Durbin-Watson stat	1.829506
F-statistics	4.867610
Prob(F-statistics)	0.000295

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย